

D a i l ė | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | Š o k i s

3

Dramaturgas Marius Ivaškevičius apie spektaklį „Dievų aušra“

7

Pokalbis su baletų šokėja Gohar Mkrtchyan

8

Lietuvos keramika Daugpilio Marko Rothko meno centre

10

Jonas Staselis, iš parodos „Kaukių balius“

Trys parodos ir publika Vilniuje

11

Trumpas įvadas į Chaplino retrospektyvą

12

Nauji filmai – „Įvykis“

Ekspozicijos fragmentas

D. PETRULAIČIO NUOTR.

Nematomi. Iš istorinių baldų perspektyvos

Paroda Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje

EGLĖ BAGUŠINSKAITĖ

Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus parodos „Nematomi. Istoriniai baldai iš šiuolaikinio dizaino perspektyvos“ pavadinimas taikliai atspindi muziejų saugyklose esančių ir žiūrovams neregimų baldų būtį. Lankytojams pristatomi iš Lietuvos muziejų (LNDM, LNM, Nacionalinio M.K. Čiurlionio dailės ir Šiaulių „Aušros“) baldų saugyklų atrinkti dirbiniai, siekiant sudaryti bent pradinį išpūdį apie jose esančius skirtingų tipų, formų, būklės baldus.

Parodos siužetą kuria istoriniai XVII–XX a. vidurio baldai bei juos lydintys šiuolaikinių kūrėjų dizaino ir meno kūriniai. Šiuokart į ekspoziciją pažvelgsime per senųjų baldų prizmę. Parodos kuratoriai Marija

Puipaitė, Monika Lipšič, Vytautas Gečas šiuos baldus rinkosi intuityviai – juos domino ne konkretus laikotarpis, stilius, autorius, bet formos, medžiagiškumas, gamybos technologijos. Ne mažiau svarbus ir pirmasis išpūdis, pamačius baldą saugyklos prietemoje, o ypač – už baldų slypinčios istorijos. Toks jausmas eksponatų atsirinkimas leido ne tik praplėsti ir laužyti įprastą, „teisingą“ (dažniausiai chronologinę) baldų eksponavimo būdą, bet ir įtraukti tiesiogine prasme nematomus – nerestauruotus, nereprezentatyvius, laikomus nepakankamai vertingais, saugyklose tūnančius baldus. Nemažai atrinktų dirbinių ekspozicinėje salėje rodomi pirmą kartą. Sprendimas išstatyti tradiciniame muziejiniame kontekste vengtinus eksponuoti baldus įdomus ir prasmingas,

atveriantis naujas daiktų pažinimo galimybes.

Rengiant parodą, vienu iš įkvėpimo šaltinių tapo pati baldų saugykla. Iš čia pasiskolinta idėja baldus eksponuoti ant stelažų („IM-PLMNT architects“) tarsi atliepia natūralią jų aplinką. Tokiu būdu žiūrovas gali iš arti skirtingais rakursais apžiūrėti norimą eksponatą, o kai kurie iš jų padėti taip, kaip juos galima aptikti saugyklose – aukštyt kojomis, paversti, paguldyti. Pasirinkta baldų pristatymo forma leidžia atskleisti netikėtus aspektus, lankytoją skatinant atrasti smulkiausias detales – drožbos fragmentus, audinio faktūrą, auksuotės likučius, ant veidrodžio rėmo paliktas pelių dantukų žymes.

NUKELTA Į 9 PSL.

Kaip skamba kaimynystė

XXVI tarptautiniame Thomo Manno festivalyje Nidoje apsilankius

PABAIGA. PRADŽIA NR. 26 (1433), 2022-09-05

LAIMUTĖ LIGEIKAITĖ

Profesinė branda ir gražia bendryste maloniai stebino jaunieji festivalio atlikėjai. Muzikantams iš Klaipėdos atstovavę Konradas Levickis (smuikas) ir Lauryna Lankutytė (fortepijonas) nepriekaištingai atliko lietuvišką muziką – Eduardo Balsio Fragmentus iš baletu „Eglė žalčių karalienė“ ir labai įdomų Zigmo Virkšo (buvęs Balsio mokinys) kūrinį „Į kylančią paukštę“, solidžiai primenantį lietuviškos minimalistinės kūrybos pakilimo erą. Tiesa, jautėsi, kad pastarojo braižo atlikėjai dar nėra perpratę, norėjosi skambesio lygumo, stilistikos pajautos. Užtat prie dueto prisijungus violončelininkei Kornelijai Kupšytei specialiai festivaliui susibūręs naujasis trio tiesiog užburiančiai atliko Juozo Pakalnio Fortepijoninį trio C-dur. Kūrinys – tikras atradimas! Į bramsišką sodrios faktūros tėkmę įpinta lietuvių liaudies dainų atgarsių, melodikos, o finalas – žanriškas, šokinis. Atlikėjai raiškiai atskleidė ir charakterius, ir santūrią lyriką, ir iki skausmo veriančias kulminacijas. Pagarba jauniems muzikams, pasitarnavusiems atgaivinant tragiško likimo kompozitoriaus opusą, o kartu ir retą, sudėtingą, nepaprastai gražų savosios kamerinės muzikos paveldą.

Negaliu nepasidžiaugti muzikos iš Klaipėdos idėja, papildančia kaimynystės temą, ir retoka galimybė išgirsti šio krašto kūrėjus ir atlikėjus. Antroje koncerto dalyje pasirodė Klaipėdos choras „Aukuras“ (meno vadovas ir dirigentas Alfonsas Vildžiūnas), *a cappella* padainavęs sakralinį Alvido Remesos „Tėve mūsų“, iškilaus kūrėjo Jeronimo Kačinsko dvi mąšlios nuotaikos dainas „Beržas“ ir „Esi dangau“, keistu ir nustebinusiu Sigito Gedos tekstu kontrastavusią Remigijaus Šileikos dainą „Šviesa ir muzika“. Loretos Narvilaitės „Jau aušt aušružė“ iš programos išsiskyrė ne tik subtiliu, liaudies dainai artimu koloritu, bet ir kaip puikiai choro pajautas, jo repertuarą puošiantis kūrinys. Nedidelę programą užbaigė jaunos kompozitorės Ievos Parnaruskaitės „Prie ramių vandenų“, patraukusi paslaptiniais gamtos garsais (tyliu žnabždesiu, švilpimu, ūkimu), gražiai išplėtotą darnią formą ir skambesiu. Choras dainavo susikaupęs, balsai lygūs, ypač gražiai skambėjo žemi vyrų tembrai, nors visų dainų traktuotėse norėjosi daugiau emocijos, laisvės. Šis vakaras publikai suteikė nors ir nedidelę, bet labai reikalingą pažintį su Klaipėdos kūrėjais ir atlikėjais, kurie yra neabejotinai svarbi mūsų kultūrinio peizažo visumos dalis.

Grįždama prie jaunųjų festivalio debutantų noriu ypač pasidžiaugti talentingais pianistais Jonu Balsiu ir

Gabriele Agile Bajoraite, kurie savo koncertu prasmingai pratęsė bendrystės ir giminytės idėją. Eduardo Balsio anūkas Jonas puikia atlikimo technika paskambino ankstyvąją Balsio Sonatą fortepijonui, charakteringai perteikdamas kontrastus, išgaudamas sąskambius, tarsi primenančius unikalią vėlesnių Balsio orkestrinių kūrinių tembrų sąveiką. „Ypatingas jausmas, kai būdamas studentas galiau atlikti senelio studentišką kūrinį“, – sakė Jonas (dar savo programoje atlikęs ir Ludwigo van Beethoveno 32 variacijas originalia tema c-moll).

Felikso Bajoro dukra Gabrielė Agilė paskambino didingą Albano Bergo Sonatą fortepijonui, op. 1, nustebindama menine branda, šios muzikos suvokimu. Visi sudėtingos faktūros sąskambiai ir linijos buvo įprasminėti, nepamesta mintis, aprėpta visuma (grojo atmintinai!). Vis dėlto koncerto kulminacija tapo festivalio užsakyto naujausio Bajoro kūrinio fortepijonui „Atspindžiai“ premjera (tai jau antras festivalio užsakymas Bajorui – 2006 m. skambėjo jo ekologine mintimi paženklintas „Nidas D6“). Kaip apie naują opusą sakė koncerte V. Markeliūnienės kalbintas autorius, „tai gali būti gamtos atspindžiai – Nida, jūra. Klausytojui gali kilti ir kitokių asociacijų. Galbūt tai sąmonės atspindžiai?“ Paklaustas apie pirmąją kūrinio atlikėją – dukrą, Bajoras pasvarstė ir plačiau: „Atlikėjas kūrinių turi perleisti per save. Kompozitoriaus padaro tik pusę darbo. Kitą pusę – atlikėjas. Vyksta bendradarbiavimas. Kūrinys nelengvas, asimetriškos struktūros, sudėtingos ritmikos. Agilė greitai visa tai perprato, net nereikėjo nieko keisti.“ Išties, G.A. Bajoraitė dramaturgiškai taikliai suvaldė visą štrichų ir ritmikos įvairovę, tiesiog panarmino į hipnotizuojantį tarsi jūros „raibuliavimą“, įtraukė į faktūriškai auginamų minimalistinių slinkčių magiją. Sveikinu ne tik autorių, bet ir šiuolaikinę muziką jautriai suvokiančią atlikėją.

Koncerto pabaigoje G.A. Bajoraitė ir J. Balsys kartu paskambino Johanno Sebastiano Bacho Sonatiną iš Kantatos Nr. 106 „Gottes Zeit ist die allerbeste Zeit“, BWV 106 (György Kurtágo aranžuotė keturioms rankoms). Kaip tauriai suskambo Bachas! Tarsi atliepdamas koncerto pradžioje V. Markeliūnienės pasakytą mintį, kad abu jauni pianistai garbingai tęsia savo šeimos pradėtą muzikų kelią. Neabejoju, garbingai tęs ir ateity. Beje, pianistų koncertas labiausiai išryškino ir gero instrumento svarbą, tad reikia pasidžiaugti puikiu festivalio fortepijonu „Bösendorfer“, kurį pristatė salonas „Organum“ ir per visus koncertus prižiūrėjo Dainius Sverdiolas.

Kauno styginių kvartetas

G. BERŽINSKO NUOTR.

Bendrystę simbolizavo ir kiti originalūs muzikavimo sambūviai. Vienas tokių – Prancūzijoje gyvenančios pianistės Violetos Tamašauskaitės-Coutaz ir klavesinininko Balio Vaitkaus interpretuotos Bacho „Goldbergo variacijos“, BWV 988. Yra daug šio iškilaus kūrinio versijų, tačiau pramaišiu klausytis klavesino ir fortepijono – įdomi partitės, per visą koncertą pratinusi ausį sutaikyti prigimtini skirtumus instrumentus ir skirtingas grojimo manieras. B. Vaitkus atliko didžiąją dalį greito tempo variacijų, pademonstravo virtuiziškumą, suteikė autentikos, o V. Tamašauskaitė-Coutaz skambino lėtesnes, dainingesnes variacijas, subtiliai išryškino barokines puošmenas, melodines linijas. 2018 m. prancūzų kompozitorius Henri Marchand'as „Goldbergo variacijoms“ sukūrė porą mažų inkluzų „A la Couperin“ ir „Tango“, kuriuos apibūdindčiau kaip modernios muzikos klavesinui ir džiazio improvizacijos miniatiūras. Autorių pažinojusios pianistės iniciatyva įpintos į variacijas, jos įnešė staigaus netikėtumo, tarsi praplovė ausis, kad klausia vėl drąsiai nertų į prabangias Bacho gelmes. „Prieš šį didingą kūrinį visada jaučiuosi tarsi būdama kalno papėdėje“, – per koncertą sakė V. Tamašauskaitė-Coutaz, atrodo, perteikdama visų mūsų pojūtį. Bisui atlikėjai kartu (klavesinu ir fortepijonu) pagrojo dalį iš Bacho Koncerto dviem smuikams. Ausis jau buvo pripratusi prie tokios instrumentų „kaimynystės“, abu muzikai subtiliai derinosi vienas prie kito, tad neskubri ir melodinga muzika skambėjo tauriai ir pagarbiai šiai iškiliausiai muzikos pasaulio viršukalnei.

Kaip bendrystės, atsidavimo ir profesionalumo pavyzdį paminėsiu ir paskutinio festivalio koncerto atlikėjus su net 16 įvairių pučiamųjų instrumentų (fleitos, obojai, skirtingo derinimo *in C*, *in B*, *in A* klarnetai, bosinis klarnetas,

basethornas, fagotai, kontrafagotas, valtornos; muzikantus subūrė fagotininkas Povilas Bingelis). Buvo priminta dar viena festivalio muzikos programoje puoselėjama tradicija – įtraukti unikalias instrumentų sudėtis, atlikti retai skambančią muziką. Šį kartą girdėjome Th. Manno amžininkų – danų kompozitoriaus Carlo Nielseno Pučiamųjų kvintetą, op. 43, ir Richardo Strausso Sonatiną pučiamiesiems Nr. 1 F-dur, kurią ir atliko visas gausus muzikantų sambūris. Publika susipažino ne tik su daugelio gyvai dar negirdėta įdomia muzika, bet ir su dalelyte sudėtingos atlikėjo „virtuvės“ – susirikiavimais, susižvalgymais, pasiderinimais, instrumento pavalymais, kol sodriai ir spalvingai suskambo visas orkestras (be dirigento!), raiškūs soluojančiųjų epizodai. Bravo!

Paskutinį apžvalgos akcentą, tarsi jį brandinusi per visą festivalio apmąstymų laiką, skiriu ypatingam koncertui – „Puslapis iš Hermano Blodės viešbučio istorijos. Karaliaučiaus styginių kvartetas“, reflektuojančiam Th. Manno laikų Nidą, kai H. Blodės viešbutyje viešėjo ir repetavo iš kaimyninio Karaliaučiaus atvykęs styginių kvartetas. Apie šį talentingų muzikų kolektyvą žinių yra radusi R. Leiserowitz – viena festivalio įkūrėjų, Rytpriusių paveldo tyrinėtoja. Pasak šaltinių, 1919 m. įkurtame Karaliaučiaus styginių kvartete griežė Augustas Hewersas (I smuikas), Kurtas Wieckas (II smuikas), Hedwig Wieck-Hulisch (altas), Hermannas Hoenesas (violončelė). Sutuoکتiniai K. Wieckas ir H. Wieck-Hulisch priklausė Šiuolaikinės muzikos draugijos Karaliaučiuje valdybai, su kvartetu vieni pirmųjų pradėjo groti naująsias tų laikų muziką – Bėlą Bartóką, Paulą Hindemithą, Arnoldą Schönbergą, Otto Beschą, Eugeną Welleszą, svarbią repertuaro dalį sudarė ir klasika, pavyzdžiui, atlikti visi Beethoveno kvartetai ir kt.

Aukšto meistriškumo ansamblis buvo gerai žinomas regione, koncertavo Berlyne, Gdanske, Sopote ir kitur, dažnai grojo per Karaliaučiaus radiją. Deja, istorijos lūžiai palietė ir talentingų muzikų likimus: 1933 m. į valdžią atėjus nacionalsocialistams, žydė H. Wieck-Hulisch buvo priversta atsisakyti savo profesijos, jų kvartetas buvo išardytas, o K. Wieckas pasodintas prie paskutinio Karaliaučiaus orkestro antrųjų smuikų pulsto... Beje, K. Wiecko ir H. Wieck-Hulisch sūnus Michaelis savo atsiminimuose „Zeugnis vom Untergang Königsbergs. Ein „Geltungsjude“ berichtet“ („Karaliaučiaus žlugimo liudijimas. „Priskirtasis žydams“ praneša“) išsamiai aprašė kvarteto istoriją, likimą ir vasaras, praleistas Nidoje.

Šis festivalio koncertas tapo labai prasminga mažos istorijos dalelės atodanga. Karaliaučiaus kvarteto repertuarą priminė Kauno kvartetas – Karolina Beinarytė-Palekauskienė (I smuikas), Aistė Mikutytė (II smuikas), Eglė Lapinskė (altas), Saulius Bartulis (violončelė), – atlikdamas Bartoko ir Beethoveno opusus, sukeldamas ir įvairių užmuzikinių pamąstymų. Į Bartoko Styginių kvartetą Nr. 1 a-moll, išplėtotą, tirštos faktūros pasakojimą, įpinti violončelės žemo tembro *pizzicato* epizodai asocijavosi su bethovenišku likimo motyvu, „beldimu į duris“, pasąmonės vingius vis nuvesdami link išgirstos istorijos apie sudėtingą kvarteto narių lemtį arba link jaunojo literato A. Sireikio psichologinės esė „Tuk tuk tuk“: „Koks ryškus, bet koks tolimas šito jaudulio prisiminimas. Koks kaustantis, žvarbiu šurpu per nugarą bėgantis dabar nerimas, kaskart išgirdus beldimą. Tartum ne kaimynas ar paštininkas, o visas būrys tardytojų kiekvieną sykį spausčius prie durų ir ruoštus

NUKELTA Į 3 PSL.

Abejoju, ar vienas spektaklis gali pažadinti Vakarus

Pokalbis su Mariumi Ivaškevičiumi

IGNAS ZALIECKAS

Pokalbis apie Mariaus Ivaškevičiaus dramaturgiją spektakliui „Dievų aušra“ (rež. Vladimiras Gurfinkelis, Lietuvos rusų dramos teatras), kurio premjera įvyko Avinjono teatro festivalio „Off“ programoje.

Kaip prasidėjo spektaklio „Dievų aušra“ kūrybinis procesas? Jo impulsas akivaizdus – Rusijos vykdomas genocidas Ukrainoje, tačiau kaip buvo kuriama spektaklio forma?

Pirmiausia rinkome, analizuome visą įmanomą informaciją; aktorių buvo šiek tiek daugiau nei galutiniame spektaklio variante. Kilo klausimas – kodėl statydami spektaklį Lietuvoje renkamės tam tikrą naratyvą? Šiuo atveju Manto Kvedaravičiaus ir jo sužadėtinės Hannos Bilobrovo istorija atrodė logiškiausias pasirinkimas. Suvo-kėme tai dar net neišgilinę į detales. Vėliau, kai sutikau Hanną ir ji sutiko kalbėtis, pradėjome keliauti į istorijos gelmę. Pokalbiuose neįmanoma sutalpinti to, ką ji ir Mantas patyrė. Spėju, kad tuo metu, kai darėme interviu, Hanna buvo ištikta šoko. Vėliau po Kanų kino festivalio ji man rašė, kad pradėjo suvokti, kas įvyko. Tik grįžusi, ji turėjo tikslą kuo greičiau baigti filmą ir išvežti jį į Kanus. Taip atrodė, kad kelionė dar nepasibaigusi. Jos pasakojimuose Mantas vis dar gyvas, nėra būtojo laiko. Vėliau prie šio pasakojimo viena iš aktorių pasiūlė pridėti Janos istoriją, kuri yra priešinga Hannos istorijai. Abi moterys praranda vyrus, bet Jana gyveno Mariupolyje, ten slėpėsi, o jos vyras buvo užmuštas skeveldrų ir po to ji bėgo iš miesto. Hanna su Mantu elgėsi priešingai – jie važiavo į Mariupolį.

Kodėl spektaklis pavadintas „Dievų aušra“?

Marius Ivaškevičius

Spektaklyje, skirtame Avinjono teatro festivaliui, matome tik pjesės nuoplaisas, nes pagal festivalio reglamentą pasirodymas negali būti ilgesnis nei valandos ir dvidešimties minučių. Be to, repeticijų procesas vėlavo, jų buvo nedaug. Viena esminių spektaklio scenų buvo sutalpinta į keletą frazių – tai veiksmas, kai pasirodo Vaidoto Martinaičio personažas ir prasi-deda Manto paėmimo į nelaisvę ir nužudymo tyrimas. Per šią sceną vėl grįžtama prie Hannos pasakojimo ir prie anksčiau praleistų detalių. Per įvykių analizę suvokiama, kad Hanna buvo tarsi lėlė, su kuria žaidė štabo viršininkas. Jis įsijautė į Dievo vaidmenį. Paaiškėja, kad jis laikė Mantą suėmęs, nors istorijos pradžioje teigė nieko apie tai nežinantis. Vėliau viršininkas praneša Hannai, kad Mantas nužudytas, nors tai dar nėra patvirtinta. Ši situacija man priminė Coppolas filmą „Šių dienų apokalipsė“: tai istorija, kai žmogus, pasitelkdamas ginklą ir karą, įgyja begalinę valdžią ir pasidaro sau pramogą žaisdamas Dievo žaidimą – kurdamas blogą teatrą karo veiksmų metu.

Kodėl pasirinkta dokumentinio tyrimo forma?

Šis spektaklis nėra visiškai dokumentinis. Vis dėlto dokumentinė medžiaga paversta grožine.

Mąščiau, kaip pateikti Hannos pasakojimą. Kilo mintis padalinti jį penkioms aktorėms. Abejojau, ar tai suveiks, bet per repeticijas pamačiau, kad tai pasakojimui suteikia naujų spalvų. Nors mes negirdime tikrosios Hannos, galime susidaryti keletą įvairių paveikslų pagal asmeninę asociatyvinę patirtį. Dokumentinėje medžiagoje stengiausi nepakeisti ir nepridėti nė vieno žodžio. Bijojau pasakojimą „suliteratūrinti“: iš aktorių reikalavau tiksliai laikytis teksto, nes, vos pradėjus perpasakoti frazę, ji nebetenka savo dokumentiškumo, tikrumo.

Kokį poveikį įgyja Manto ir Hannos, kaip kūrėjų ir liudininkų, simbolis Vakarų pasaulio kontekste, bandant gilinti vakariečių suvokimą apie Rusijos vykdomą agresiją Ukrainos atžvilgiu?

Jei kalbame apie publikos reakciją į karo vaizdus, konkrečiai į Kvedaravičiaus filmą, girdėjau, kad per Kanų festivalyje vykusią premjerą daug prancūzų išėjo, nepasibaigus rodymui. Tai atskleidė, kiek jie nutolę nuo karo, kaip nėra pasiruošę ir nenori priimti jo vaizdų. Stebėdamas pirmąjį spektaklio rodymą Avinjone pamačiau, kad iš pradžių publika bandė reaguoti į frazes, kuriose išvėlgė humorą, kikenti, o

mums pavaldžių pastangų atsverti militarizuotą pašonę yra tvirtas vakarietiško vertybių puoselėjimas, drąsus kultūrinis gyvenimas, kurį kasmet suintensyvina Th. Manno festivalis ir kiti pajūrį praturtinantys aukštos prabos renginiai.

Paskutiniame koncerte kreipdamasi į klausytojus Thomo Manno kultūros centro kuratoriumo pirmininkė Irena Vaišvilaitė visus pakvietė į kitų metų festivalį, kuris vyks liepos 15–22 dienomis, o jo tema, tęsianti kultūros kraštovaizdžių ciklą, – „Svetimas“. Kokį turinį ir kontekstus ji įgis – nerimą kelianti intriga išlieka...

Scena iš spektaklio „Dievų aušra“

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

vėliau suprato, kad šis kūrinys nėra tam skirtas. Vis dėlto per spektaklį žiūrovai, sekdami pasakojimą, išlaikė koncentraciją. Po antrojo rodymo išėję žmonės atrodė stipriai paveikti. Todėl manau, kad spektaklis pasiekia savo tikslą – primena apie vykstantį karą, neleidžia jo užmiršti, bet abejoju, ar vienas spektaklis gali pažadinti Vakarus.

Kaip aktorės reaguoja į kūrybinį procesą? Koks jų požiūris į karo vaizdinių ir išgyvenimų atkūrimą?

Į pjesę įsilieja ir trečioji aktorės Katerynos Vyšnios Višnevos istorija, susipinanti su dviem kitomis, – tai jos pabėgimas iš Kyjivo, pirmosios karos valandos. Deja, dėl laiko reglamento šią istoriją teko išimti, paliekant Katiai vaidinti Janos dalį. Kai kurios aktorės teigia, kad tokiuose projektuose niekada nebedalyvaus, nes tai per sunku, kitoms tai būdas išgyventi. Asmeniškai man kilo klausimas, kiek galiu save tuo kan-kinti, kita vertus, pasibaigus procesui mąstau, kaip galiu šią spragą užpildyti.

Spektaklyje matome moters herojės požiūrį – kaip šis įvaizdis perkeliamas į platesnius kontekstus?

Spektaklyje kalbame apie stiprias moteris. Norėjau parodyti visuomenę, kurioje šios moterys užaugo ir gyvena. Tai posovietinė, mačistinė, moteriškumo nepriimanti aplinka. Pjesėje aprašyti baisūs, fabrikiniai miestai, kuriuose skraido nuo metalo rūdos raudoni žvirbliai, kuriuose užaugo šios moterys. Susidaro plieninės, galinčios viską ištverti moters įvaizdis. Tik po to jos pradeda pasakoti anksčiau minėtas istorijas. Tikiuosi, kad bus sukurta pilna šio spektaklio versija, kurioje atsiskleis visi šio pasakojimo sluoksniai, taip pat valdžios problemos, kurias matome ir teatre, ypač posovietinėse valstybėse – Ukrainoje, Rusijoje, kai režisieriai išnaudoja aktores mums neišivaizduojamais būdais. Mūsų

girdėti panašūs įvykiai Lietuvoje gali atrodyti vaikiški, palyginti su tuo, kaip elgiamasi šių valstybių te-atruose. Tokioje visuomenėje neįmanoma kam nors pasiskųsti. Tai nutylėjimo visuomenė. Valdžios klausimas vyrauja visoje pjesėje, kol pasiekia situaciją, į kurią buvo patekusi Hanna. Pavadinimas „Dievų aušra“, rusiškai *voschod bogov*, turi dvejopą prasmę. *Voschod* – tai ne tik aušra, bet ir iškilimas, o spektaklyje kalbame apie žmones, save pačius paskelbusius dievais.

Ar šiuo metu tikslus dokumentinis pasakojimas yra vienintelis būdas pakviesti ir paskatinti žmones suartėti su karo situacija?

Šiame kontekste užduotis yra parašyti apie vis dar tebevykstantį karą, kuris nežinia kada baigsis. Kūrėjo fantazija bejėgė sugalvoti ką nors stipresnio, žiauresnio už tai, kas vyksta. Rungtyniauti su realybe šiuo atveju neįmanoma. Teliaka ją struktūrizuoti ir iš jos nuoplaisų mūryti statinį.

Kiek teatras pajėgus nešti karo vaizdinius? Ar jo siūlomas pasakojimo būdas paveiksmas už videomedžiagą, nuo kurios nuolatinis interneto vartotojas ir socialinių tinklų dalyvis yra pavargęs. Galbūt teatras suteikia naujos energijos?

Žiūrovai, išėję iš antrojo spektaklio rodymo, kalbėjo, kad nors ir atrodo, jog apie karą žinome viską iš socialinių tinklų ir žinių, spektaklis yra visiškai kitokia karo patirtis, nes esi nugramzdinamas į jo detales ir nuolatinį buvimą jame. Taip pat asmeninės istorijos žmogų veikia kitaip. Teatro ir apskritai meno stiprybė yra gebėjimas sukrėsti stipriau nei žiaurios ir atviros žinios. Vis dėlto, kol karas egzistuoja tik informaciniame kontekste, jis atrodo labai tolimas, bet teatre viską tarsi pro lupą galima priartinti ir įeiti į žiūrovo sielą, jeigu jis tam pasiruošęs.

Dėkoju už pokalbį.

Mykolo Oginskio muzikos festivalyje

Pokalbis su festivalio meno vadovu maestro Juozu Domarku

REMIGIJUS VITKAUSKAS

Nors poilsiautojus džiugino tropiniai vasaros karščiai, Nacionalinėje filharmonijoje virė kūrybinis darbas. Su Nacionaliniu simfoniniu orkestru dirbo ilgametis jo meno vadovas, o dabar – garbės dirigentas Juozas Domarkas. Kolektyvas parengė Jono Tamulionio „Lietuviškąjį Requiem“. Šiuo tautine dvasia alsuojančiu opusu rugpjūčio 27 d. pradėtas Tarptautinis Mykolo Oginskio muzikos festivalis Plungės Oginskių rūmuose. Koncerte taip pat dalyvavo choras „Vilnius“ (vad. Artūras Dambrauskas) ir solistai: Kristina Zmailaitė (sopranas), Ieva Prudnikovaitė (mecosopranas), Edmundas Seilius (tenoras), Egidijus Dauskurdis (bosas). Džiugu, kad dėl programų tautiškumo ir dvasingumo šių metų festivalis sulaukė ženklios Kultūros tarybos paramos. Renginius tradiciškai remia ir Plungės rajono savivaldybė, Plungiškių draugijos mecenatai.

Requiem – stambios apimties religinės tematikos kūrinys, komponuojamas anapilin iškeliavusiųjų atminimui. Galbūt dėl šios priežasties *Requiem* žanro kompozitoriai imasi sulaukę kūrybinės, o neretai ir gyvenimo brandos. Įdomu, kad Tamulionio kūrinyje liūdesio beveik nėra. Skamba ne vien tradiciniai liturginiai tekstai, bet ir lietuvių kalba. Nuo pirmųjų taktų fiziškai pajaučiame garsais perteikiamą šviesą, kuri silpnėja ir stiprėja, o pletojant kūrinį garsais išsiskaido į visas spektro spalvas. Kelionę anapilin kompozitorius supranta kaip natūralų virsmą, kaip asmenybės perėjimą į kitą – dvasinę – dimensiją; tai ryškiai perteikta dešimtojo ciklo dalyje „Lux aeterna“ („Amžinoji

Juozas Domarkas, LNSO ir solistai

S. NARKAUS NUOTR.

šviesa“). Priešpaskutinė ciklo dalis „Dolorosa“ („Sopulingoji“) tampa emociniu kūrinio centru, perteikiančiu nenusakomus artimiausio žmogaus netekties jausmus. Šiame epizode labai sėkmingai panaudota fonograma, kurioje įrašyta lietuviška našlaičių daina, skambanti šviesiai, į kūrinio kontekstą įliejanti naujų muzikinių spalvų ir prasmių.

Po generalinės repeticijos trumpai pakalbinau šio kūrinio dirigentą maestro **Juožą Domarką**.

Gerbiamasis maestro, apima didelis džiaugsmas, kai stojate prie dirigento pulto. „Lietuviškojo Requiem“ partitūroje gausu metro, tempo, dinamikos pasikeitimų. Išskirtinio dėmesio ir patirties reikalauja instrumentuotės subtilių perteikimas. Kūrinio tautinė dvasia taip pat pati savaime neatsiranda. Kokios jūsų mintys apie šį kūrinį?

Jono Tamulionio kūrybą diriguju nuo jaunystės, kaip ir daugumą lietuviškų monumentalių opusų. Gaila, kad neturėjome galimybės šį kūrinį atlikti koncertų salėse, nes pirmasis šio kūrinio

atlikimas įvyko 2019 metais Marijampolės Šventojo Arkangelo Mykolo bazilikoje. Aidinti bažnyčios akustika tokiai muzikai ne visada palanki, daug subtilių momentų tokiomis sąlygomis tiesiog prapuola. Repetuoju filharmonijoje, didžiosios koncertų salės akustika atskleidžia tobulinamas orkestruotės smulkesnes, tačiau bendra kompozicija ir sumanymas yra geras. Kūrinyje skamba ne tik tautinės intonacijos, bet ir autentiška žemaitiška rauda, kurią fonogramoje atlieka folkloro dainininkė, etnomuzikologė, akademinio žemaičių jaunimo aktyvistė, humanitarinių mokslų daktarė Loreta Mukaitė-Sungailienė. Atlikimui būtina ir nepriekaištinga dikcija. Aišku, geresniam opuso skambesui reikėtų daugiau choristų.

Papasakokite apie savo dabartinę koncertinę veiklą.

Koncertine veikla užsiimu kur kas mažiau. Pagal senas tradicijas, kviečia kaimynai lenkai iš Balstogės, Bydgoščiaus, kitų miestų. Pavasarį ten dirigavau du koncertus. Atlikome Ludwigo van Beethoveno Septintąją simfoniją, Wolfgango Amadeus Mozarto Antrąjį

koncertą smuikui ir Niccolò Paganini smuiko koncertą. Solistai – vietiniai lenkų atlikėjai. Esu dalyvavęs tarptautinių konkursų žiuri darbe, atstovavau Lietuvai septyniuose Grzegorz Fitelbergo konkursuose. Dabar ši mano veikla aprimo.

Grįžkime prie Oginskio festivalio. Kuo ypatingas šių metų renginys?

Tai jau septynioliktasis tarptautinis festivalis Plungės Oginskių dvare. Net ir per pandemiją rengėme festivalius. Kiekviename renginyje galima rasti išskirtinių detalių. Šiame festivalyje tarptautiniu mastu skamba Tamulionio „Lietuviškasis Requiem“. Antrame koncerte griežė Balstogės simfoninis orkestras, solistė – lietuvaite smuikininkė, studijuojanti Londone, Ugnė Liepa Žuklytė. Balstogės orkestrui vadovauja Mirosławas Błaszczykas, anksčiau vadovavęs Katovicų orkestrui. Tačiau į Plungę jis atvykti negalėjo ir pasiūlė, kad vietoj jo diriguotų lietuvių muzikas. Sutarėme, kad diriguos Dainius Pavilionis, kuris vadovauja greito Torunės miesto simfoniniam orkestrui. Koncerto programoje daug lenkiškos muzikos ir Mozarto Penktasis koncertas smuikui A-dur.

Festivalyje rugsėjo 10 d. grieš Klaipėdos kamerinis orkestras. Greta lietuviškos muzikos skambės ir Vilniuje kontrabosą studijavusio žymaus latvių kompozitoriaus Pėterio Vasko kūrinys. Diriguos LMTA doktorantas, mano studentas Imanas Šimkus. Kūrinius altui solo atliks Valstybinio Vilniaus kvarteto altininkė Kristina Anusevičiūtė. Rugsėjo 17 d. tradiciniam Žemaitijos muzikos mokyklų moksleivių koncertui „Rudens akvarelė M.K. Čiurlioniui“ diriguos klaipėdietis Tomas

Ambrozaitis. Baigiamajame festivalio renginyje rugsėjo 24 d. išvysime Klaipėdos muzikinio teatro pastatytą Eduardo Balsio baletą „Eglė žalčių karalienė“. Kaip matome, kiekvienam koncerte vyrauja lietuviški ir žemaitiški motyvai.

Kitų metų festivaliui planuoju kompozitorių – Lietuvos nacionalinės premijos laureatų – koncertą. Greta Lietuvos kolektyvų pakviestas Ukrainos nacionalinis kamerinis orkestras „Kyiv Soloists“ (vadovas Anatolijus Vasilkovskis). Planuojame pakviesti pučiamųjų orkestrą „Trimitas“ su klasikine programa, kuriai diriguos Karolis Variakojis. Praeityje teko ir man dirbti su šiuo kolektyvu. Kitame festivalyje laukiame ir Kauno valstybinio muzikinio teatro atlikėjų su Giuseppe Verdi opera „Nabukas“.

Žvelgdamas į ateitį, matyčiau galimybę, kad Oginskių rūmuose galėtų isikurti Lietuvos nacionalinės filharmonijos Žemaitijos filialas. Žinia, kad tęsiant senas Oginskių mecenavimo tradicijas daugiau nei tūkstantį klausytojų pritraukiantys festivalio renginiai yra nemokami.

Dėkoju už pokalbį.

P. S. Po iškilmingų Nacionalinės filharmonijos generalinės direktorės Rūtos Prusevičienės, Plungės rajono mero Audriaus Klišonio, Plungiškių draugijos prezidento Liudo Skieraus, Žemaičių dailės muziejaus direktoriaus Alvido Bakanausko sveikinimų festivalio pradžios koncertas nuskambėjo pilnutėlėje salėje. Skambėjo padėkos mecenatams žodžiai ir entuziastingi susižavėjimo šūksniai Plungės garbės piliečiui maestro Juozui Domarkui.

Anonsai

Senosios muzikos festivalis „Banchetto musicale“

Sunku įsivaizduoti kitą vietą pasaulyje, kurioje susipina tiek daug skirtingų kultūrų, kaip Jeruzalė. Būtent todėl Jeruzalė tapo įkvėpimo šaltiniu šiųmečiam „Banchetto musicale“ festivaliui, kuriame siekiama atspindėti bent dalelę Jeruzalės dvasios, publikai suteikiant galimybę apmąstyti šventojo miesto įtaką praeities ir dabarties pasauliams.

Festivalio atidarymo koncerte „Kelionė į Jeruzalę“ simboliškai buvo prisiminta Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didiko Mikalojaus Kristupo Radvilos Našlaitėlio kelionė į Jeruzalę, vykusį 1582–1584 metais.

Istorinės detalės simboliškai atspindės ir kituose festivalio koncertuose. Savo programoje „Ego Rex“ senosios muzikos ansamblis iš

Ispanijos „Artefactum“ interpretuos ispanų rankraščio „Cantigas de Santa María“ giesmes, kuriose atsiskleidžia biografiniai Kastilijos karaliaus Alfonso X Išmintingojo momentai. Kolektyvas iš Prancūzijos „Ensemble Organum“ koncerte „Chant des Templiers“ pristatys programą, kurioje skambės pirmųjų tamplierių giesmės iš XII a. Šventojo kapo rankraščio. Dirigento ir kompozitoriaus Gintauto Venislovo ir violončelininko Dariaus Stabinsko vadovaujamas projektas „Dangaus stulpai“ bus skirtas tamsiais Holokausto metais tragiškai žuvusiems Lietuvos žydams atminti. Koncerte skambės Venecijos žydų kompozitoriaus Salamono Rossi (apie 1570–1630) kompozicijos ir Gintauto Venislovo kūriniai, komponuoti remiantis jaunos Lietuvos žydų poetės Matildos Olkinaitės, per Antrąjį pasaulinį karą kartu su tėvais ir seserimis nužudytos Panemunėje, eilėmis.

Šių metų festivalyje bus pagerbti naujai inauguruoti istoriniai

Pranciškonų vienuolyno bažnyčios vargonai. Tarptautinės vargonų meistrų komandos sukonstruotas instrumentas skambės net dviejuose lenkų atlikėjų rečitaliuose. Koncerte „Veni, redemptor gentium“ vargonuos Andrzejus Szadejko. Rečitalyje „An Wasserflüssen Babylon“ pasirodys žymus Renesanso ir ankstyvojo baroko tyrinėtojas Marcinas Szelesta. Šiuo koncertu festivalis prisidės prie garsaus Hamburgo vargonininko ir kompozitoriaus Johanno Adamo Reinickeno (1643–1722) atminimui skirtų renginių, mininčių 300-ąsias jo mirties metines.

Brėmeno Menų universiteto profesorius Detlef Bratschke koncerte „Vakarinė“ pristatys Karaliaučiuje dirbusio italų kompozitoriaus Teodoro Riccio (apie 1540–apie 1601) psalmių projektą. Programą atliks lietuvių vokalinis ansamblis „Duodeco“, grigališkojo choralo grupė „Schola Gregoriana Sancti Casimiri“ ir vargonininkas Andrzejus Szadejko iš Lenkijos.

Ansamblių „Duodeco“ klausytojai galės išgirsti ir kitame festivalio koncerte „Galantiškoji muzika iš Vilniaus ir Lvivo“.

Baigiamajame festivalio koncerte „Sehet, wir gehn hinauf gen Jerusalem“ solistai Monika Mauch (sopranas, Vokietija), Franzas Vitzthumas (kontratenoras, Vokietija), Charlesas Danielsas (tenoras, Didžioji Britanija) ir Carstenas Krügeris (bosas, Vokietija) bei festivalio choras ir orkestras, vadovaujamas Alinos Rotaru, atliks Johanno Sebastianio Bacho bažnytinės kantatas, kuriose kompozitorius apmąsto Jėzaus kančią. Koncertui diriguos italas Christianas Frattima.

Visai šeimai skirtame koncerte „Lauda Jerusalem“ ansamblis „Lux Musicae London“ atliks edukacinę programą, muzikiniiais garsais pasakojančią Jeruzalės istoriją. Festivalis „Fringe Day“ renginiui virtualioje atrankoje pasirinko du pasirodymus, kurie ir šiais metais bus transliuojami internetu, – tai jaunųjų

menininkų kolektyvo „Fangchi Hsu & Consort Olentia Harmonia“ (Taivanas, Vokietija) ir dueto „Poo-yan Farzin & Danica Buric“ (Iranas, Serbija) parengti koncertai. Prancūzų legenda kompozitorius ir festivalyje koncertuosiančio senosios muzikos ansamblio „Ensemble Organum“ įkūrėjas Marcelis Pérėsas surengs viduramžių rankraščių giedojimo dirbtuves, kurias vainikuos baigiamasis kursų dalyvių koncertas. Festivalio dalimi vėl taps jau antrasis tarptautinis Žygimanto Liauksmo klavesinininkų konkursas, skirtas Lietuvos ir Lenkijos muzikiniams paveldui. Konkurso laureatai virtualiai pasirodys konkurso laureatų koncerte.

Festivalio renginiai vyksta rugsėjo 7–25 d. Vilniuje, Valdovų rūmuose, Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (pranciškonų konventualų) bažnyčioje, Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) bažnyčioje ir internetu.

RENGĖJŲ INF.

O kas, jeigu?

Spektaklis jaunimui Nacionaliniame Kauno dramos teatre

Greta Vilnelė

Daugelis esame girdėję biblinę istoriją apie mitinį, dangų siekiantį Babelio bokštą. Deja, tokie pasakojimai dažnai lieka tik pasakojimais be didesnių apmąstymų ar išvadų, tačiau tarptautiniame projekte „Babelio bokštas. Planet Earth/Game Over/Reset“, kurio premjera įvyko rugpjūčio 19, 20, 26 d. Nacionalinio Kauno dramos teatro Parketinėje salėje, legenda apie Babelį įgavo pavidalą.

Projekto tikslinė grupė – 13–16 metų jaunuoliai. Vyrauja nuostata, kad paaugliams teatras ne itin patrauklus, tačiau „Babelio bokšto“ kūrybinė komanda pasistengė, kad spektaklis sujaudintų net ir didžiausius jaunosius meno skeptikus. Ši videožaidimą primenanti patirtis užvaldo scenografijos realistiškumu (scenografijos dailininkė Signe Gerda Landfald), atviru aktorių bendravimu su dalyviais, suvienijančiu vienam tikslui – išgelbėti arba sužlugdyti pasaulį. Spektaklio režisierė iš Norvegijos Hilde Brinchmann aktualius klimato kaitos klausimus leidžia spręsti paaugliams, nes vis dėlto jie bus karta, privalėsianti priimti moralinius ir etinius sprendimus dėl Žemės

Scena iš spektaklio „Babelio bokštas. Planet Earth/Game Over/Reset“

D. STANKEVIČIAUS NUOTR.

planetos ir žmonių, kaip biologinės rūšies, tęstinumo.

„Babelio bokšte“ kuriamas be galo įtikinantis apokaliptinio pasaulio, kuriame reziduoja paskutiniai Žemės gyventojai, vaizdinys. Vos įėję į salę dalyviai atsiduria „pragaros“ priangyje. Prie fortepijono sukniubusi senyva moteris išsitiesia ir pradeda pasakoti legendą apie Babelio bokštą. Prietemoje griaudint jos skambiam balsui (susidaro įspūdis, kad ji buvusi teatro artistė), erdvėje išryškėja daiktas po daikto – vieta panaši į teatro rekvizito patalpą arba senosios aktorės grimo kambarį. Visos dalyvių komandos išskirstomos prie skirtingų įėjimų

į pagrindinę spektaklio erdvę. Paslapties šydu gaubiamas ekscentriškoji dama – tarsi tiltas, jungiantis žilą senovę su siaubingu ateities pasaulio scenarijumi.

Užsidegus žaliai lemputei prasi-deda žaidimas. Kiekviena komanda atsiduria skirtingomis sąlygomis išgyventi bandančių paskutinių žmonių buveinėse. Spektaklis kuriamas itin įtikinamai: atsidavus fantazijai ir pateiktoms žaidimo taisyklėms nesunku įsivaizduoti, kad toks pasaulio modelis galėtų egzistuoti po klimato atšilimo. Prakaito upe-liams vingiuojant kūnu (spektaklio erdvėje sukonstruota papildoma šildymo sistema, kad tikroviškiau

atkartotų, kaip karšta bus po klimato kaitos katastrofos), pro plyšį skaidriose plastikinėse grindyse į paviršių išneria keletas vietinių. Jie žvejoja plastikinius vandens buteliukus, ieško juose užsilikusio vandens ir kaupia jį talpykloje. Vientelis jų maistas – iš jūros, tačiau daugelyje vandenyno padarų naudingųjų medžiagų nebėra: jie pilni mikroplastiko. Groteskišku naratyvu paaiškinama, kad gyvenimas „naujoje“ Žemės versijoje neturi nei prasmės, nei vilties.

Po šokiruojančios išangos kiekviena komanda apsilanko kituose ketvirčiuose: radioaktyviame bunkeryje, išsiliejusios naftos urve ir dykumoje. Netrukus barjerai, skiriančys išgyvenusiuosius per klimato atšilimą, nukrinta. Tai akimirka, kai kiekvienos komandos „vadai“ suvokia, kad yra ir kitų, išgyvenusių apokalipsę. Jie bando bendrauti, tačiau žmonės, kasdien kovojantys dėl maisto ir vandens, sulaukėjo, susvetimėjo ir prarado gebėjimą megzti elementarius žmogiškuosius ryšius. Visoms komandoms reikia pasirinkti – ar išgelbėti paskutinius žmones, bet palikti juos postapokaliptinėje erdvėje, ar pasmerkti juos mirčiai, bet atkurti gamtą Žemės planetoje? Dilema nevaikiška, tačiau

užkraunama ant gležnų jaunuolių pečių. Viena vertus, spektaklis nėra didaktinis – kad ir ką paaugliai nusprendžia, niekas jų nebando perkalbėti. Anaipol, siekiama parodyti, kad žmonės negali egzistuoti be gamtos, o gamta, visų gyvybės formų sergėtoja, be žmonių – gali.

Viena priežastis, kodėl paaugliai nemėgsta teatro, – tradicija spektakliuose, skirtuose jaunimui, moraliuoti. „Babelio bokšte“ paaugliams suteikiama laisvė pasisakyti, bet kartu primenama, kokia didelė atsakomybė atstovauti savo pasirinkimui, kai tai gyvybės ar mirties klausimas. Šiame spektaklyje nuo paauglių niekas neslepia, o tai svarbus kūrybinės komandos pasitikėjimo ženklas ir savotiška jaunuolių iniciacija į suaugusiųjų pasaulį, kuriame kiekvienas sprendimas turi realias pasekmes.

2018 m. Švedijoje Gretos Thunberg pradėtas judėjimas prieš klimato kaitą „Fridays for Future“ per karantiną Lietuvoje buvo smarkiai apribotas ir tik šiuo metu po truputį atsigauna. Jaunimo sąmoningumą skatinantis spektaklis „Babelio bokštas. Planet Earth/Game Over/Reset“ veikia kaip edukacinė priemonė, netiesiogiai palaikanti tokių judėjimų pulsą.

Kronika

Grigališkojo choralo savaitę „Solesmes 2022“ vainikavo koncertas Le Mano katedroje

Rugpjūčio 17–24 d. vyko Vilniaus Šv. Kazimiero grigališkojo choralo studijos organizuojamas tradicinis kasmetinis renginys – Grigališkojo choralo savaitė. Šiemet šie saviti vasaros kursai, kuriuose kasmet dalyvauja grigališkojo choralo mėgėjai ir puoselėtojai iš Lietuvos ir užsienio, buvo surengti Prancūzijoje. Grigališkojo choralo „sostinėje“ – Solemo (Solesmes) Šv. Petro benediktinų vienuolyne – vykusią savaitę vainikavo dirigento iš Lenkijos Michała Ślawaekio vadovaujamo jungtinio savaitės dalyvių choro „Cantores Montis Pacis“ ir vargonininkės Eglės Rudokaitės koncertas Le Mano katedroje.

Tradiciškai Lietuvoje organizuojama Grigališkojo choralo savaitė sykių jau buvo surengta Soleme – 2010 m. gausus giedotojų būrys čia įsikūrusiame benediktinų vienuolyne sėmėsi giedojimo patirties ir žinių, iki tol Soleme ne kartą lankytasi piligriminį kelionių metu. Grigališkojo choralo savaitei po dvylikos metų sugrįžus prie šio unikalaus giedojimo lopšio, gausiai susirinkusių savaitės dalyvių iš Lietuvos, Lenkijos, Švedijos,

Po koncerto Legnicos evangelikų katedroje

G. PRANCŪNO NUOTR.

Liuksemburgo laukė intensyvi programa – teorinės studijos su benediktiniais (paskaitos, dvasinės pratybos) ir giedojimo pratybos su dirigentu Michału Ślawaekiu (repeticijos, pasirengimas koncertams ir apeigoms) iš specialiai parengtų savaitės giesmynų (sudarė Dainius Juozėnas).

Daug dėmesio skirto dalyvavimui vienuolių liturginėse apeigose – Mišiose ir liturginėse valandose Šv. Petro benediktinų ir Šv. Cecilijos benediktinų vienuolynuose. Vienuoliai surengė susitikimus su savaitės dalyviais, noriai bendravo ir atsakė į rūpimus klausimus. Ypač vertingos buvo Solemo Šv. Petro abatijos vienuolių choro vadovo Paulio Debout OSB, mokytojų Jacques'o Marie Guilmard'o OSB ir Bertrand'o Gamelino OSB paskaitos apie grigalinį giedojimą bei bendruomeninės

maldos svarbą. Solemo Šv. Petro abatijos biblioteka yra viena turtingiausių privačių bibliotekų Prancūzijoje: sužavėtas savaitės dalyvių smalsumo, abatijos bibliotekininkas br. Bertrand'as Gamelinas OSB maloniai parodė seniausią, XII a., vienuolyno turimą cistersų rankraštį. Brolių benediktinų ir vienuolyno bažnyčioje besimeldžiančios bendruomenės prašymu po rugpjūčio 21 d. sekmadienio Mišių buvo surengtas nedidelis savaitės dalyvių koncertas, sulaukęs itin šiltų aplodismentų ir vienuolyno abato Geoffroy Kemlino OSB komplimento: „Vienuoliai gali džiaugtis giedančiais mokiniais, pranokusiais mokytojus.“

Savaitės praktinio giedojimo įgūdžius jos dalyviai atskleidė ne tik Solemo vienuolyne, bet ir per didįjį koncertą Le Mano katedroje.

Rugpjūčio 21 d. jungtinis choras „Cantores Montis Pacis“, vadovaujamas vieno geriausių Europos grigališkojo choralo interpretuotojų Michała Ślawaekio, ir vargonininkė Eglė Rudokaitė surengė koncertą „Assumpta est Maria“. Skambėjo grigališkos giesmės Švč. Mergelei Marijai, didžiaisiais katedros vargonais atlikti Henry Dallier, Charles'o Marie Widoro ir Jeano François Dandrieu kūriniai, programą prancūzų kalba pristatė „Schola Gregoriana Vilnensis“ narė Aušra Grigavičiūtė. Verta prisiminti, kad 2010 m. Le Mano katedroje su „Cantores Montis Pacis“ (vad. Dainius Juozėnas) koncertavo prof. Balys Vaitkus, tuomet skambėjo Marcelio Dupré „Les Vêpres de la Vierge“.

Grigališkojo choralo savaitę „Solesmes 2022“ lydėjo ir daugiau renginių. Pakeliui į Solemą dalis kursų dalyvių Žolinės proga rugpjūčio 15 d. giedojo Legnicos Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus katalikų katedros šv. Mišiose, o Vilniaus arkikatedros grigališkasis choras „Schola Gregoriana Vilnensis“ (vad. Dainius Juozėnas) koncertavo nuostabaus grožio XIV a. gotikinėje Legnicos Mergelės Marijos evangelikų bažnyčioje (*Liebfrauenkirche*). Su dirigentu Michału Ślawaekiu ir vargoninke Egle Rudokaite choras atliko programą „Gaudeamus omnes“, skambėjo grigališkosios giesmės iš senųjų Vilniaus rankraščių bei kūriniai vargonams, skirti Mergelei

Marijai. Koncertinę programą publikai komentavo muzikologė Beata Baublinskienė, ji pristatė ir kompaktinę plokštelę bei pirmą kartą Lietuvoje išleistą grigališkojo choralo vinilo plokštelę „Gaude Maria Virgo“, kuriose įrašytus kūrinius publika išgirdo koncerte.

Savaitės dalyviams pakeliui lankantis Paryžiuje ir Dresdene giedota ir Paryžiaus Švč. Jėzaus Širdies bazilikoje bei Dresdeno Švenčiausios Trejybės katedroje. Pastarojoje grigališkojo choralo giedotojai iš Lietuvos buvo sutikti ir vietos bendruomenei pristatyti itin šiltai, sulaukta padėkos už choralo giedojimo puoselėjimą ir kvietimo dar ne kartą Dresdeno katedroje apsilankyti.

Jau šešioliktą kartą vykusios Grigališkojo choralo savaitės rengėjai – Vilniaus Šv. Kazimiero grigališkojo choralo studija – dėkoja visiems dalyviams už neįtikėtiną geranoriškumą ne tik giedant, koncertuojant, bet ir bendruomeniškai rūpinantis visais savaitės organizaciniais reikalais, už ryžtą puoselėti grigališkojo choralo giedojimo tradiciją ir jos gyvavimo Lietuvoje garsinimą užsienyje. Tikimės kitamet susitikti Grigališkojo choralo savaitėje „Marijampolė 2023“.

VILNIAUS ŠV. KAZIMIERO GRIGALIŠKOJO CHORALO STUDIJOS INF.

Atsidurti kito žmogaus kūne

Pokalbis su Simonu Sennu

IGNAS ZALIECKAS

Simonas Sennas (g. 1986) gyvena ir kuria Ženevoje. Čia jis baigė bakalau-ro studijas aukštojoje meno ir dizaino mokykloje HEAD, o magistro – Londono Goldsmito universitete. Senno vaizduojamojo meno darbai pristatomi „Nicola von Senger“ galerijoje Ciuriche, o videodarbais „L'hôtel des sapins“ (2008) yra „Kunsthau Zürich“ kolekcijos dalis. Jo kūriniai buvo eksponuojami Liverpulio bienalėje, Londono šiuolaikinio meno institute (ICA), Berno meno muziejuje. Menininkas įvertintas Šveicarijos scenos meno, Šveicarijos meno ir Kieferio Hablitzelio apdovanojimais. Į Lietuvą jis atvyksta pirmą kartą – šių metų festivalio „Sirenos“ tarptautinėje programoje bus rodomi jo spektakliai-paskaitos „Būti Ariele F“ (2020) ir „dSimon“ (kartu su Tammara Leites, 2021).

Festivalyje pristatysite du spektaklius: vienas jų – „Būti Ariele F“. Kaip sugalvojote jį kurti ir kelti klausimus apie „Snapchat dismorfiją“ ir lyties disforiją?

Dirbau kitame projekte ir atsitiktinai atsidūriau kito žmogaus kūne, naudodamasis virtualios realybės ir judesio fiksavimo technologija. Akimirka, kai suvokiau, kad esu nuogos moters kūne, mane stipriai paveikė. Staiga supratau, kad esu kito žmogaus kūne. Tai buvo atsitiktinė kelionė. Nesitikėjau, kad ją patirsiu. Viskas nuo to ir prasidėjo. Virtualiame pasaulyje išgyvenęs šią stiprią patirtį, ja dalinausi su savo aplinkos žmonėms. Pasakodamas suvokiau, kaip tai paveikau. Be to, žmonių reakcijos sukėlė daug diskusijų. Todėl nusprendžiau šią istoriją pristatyti scenoje, nelabai žinodamas, ką darau, nes tai buvo mano pirmas teatro projektas. Išėjau į sceną ir papasakojau savo istoriją, atsinešdamas savo technologinę medžiagą.

Anonsai

Lietuvos nacionalinė filharmonija 82-ąjį sezoną pradės valsų ir bolero ritmais

Birželio mėnesį savo interneto svetainėje paskelbusi 82-ojo sezono 2022 m. rudens koncertų repertuarą, Lietuvos nacionalinė filharmonija intensyviai ruošiasi rugsėjo 16 d. vyksiančiam sezono atidarymui ir kviečia ištikimą publiką iš anksto pasirūpinti bilietais su palankiomis abonentinėmis nuolaidomis. 82-ojo sezono abonentas yra skirtas 2022 m. rugsėjo 16–gruodžio 21 d. koncertams ir suteikia 25–30 proc. nuolaidą bilietams į klausytojų pasirinktus koncertus.

Ar jūsų tikslas – atspindėti virtualaus kūno idėją ir kartu su žiūrovais ją tyrinėti?

Projekte yra daug aspektų, kurie mane žavi ir atrodo gražūs, bet taip pat daug mane gąsdinančių bruožų. Juk galima įsivaizduoti daugybę neigiamų šių technologijų panaudojimo būdų. Tarkim, kas nors atlieka veiksmą, kuriam nepritarumėte, jei tai vyktų su jūsų pačių virtualiu kūnu. Taip pat galima numatyti priklausomybę nuo virtualaus kūno, kai žmogus pamiršta tikrąjį pasaulį. Šiuo kūriniu norėjau parodyti, kas man atrodo gražu, o kas kelia nerimą, kuo plačiau atverdamas klausimą, nepateikdamas jokių atsakymų ir leisdamas žiūrovams užimti asmeninę poziciją projekto atžvilgiu ir tada užduoti klausimus. Todėl spektaklio pabaigoje vyksta atvira diskusija su žiūrovais. Man tai labai svarbus momentas, kai žmonės gali išreikšti save ir pasakyti, ką jaučia, apsiukeisti mintimis su menininkų komanda.

Kaip per rodymo laikotarpį pakito publikos požiūris į jūsų spektaklį?

Sunku pasakyti. Šį spektaklį rodžiau maždaug šimtą kartų. Per tą laiką buvo daugybė skirtingų reakcijų. Tiesa, kyla ir etikos bei moralės klausimų. Žinoma, scenoje dalinuosi savo abejonėmis. Nesu tikras, ar tai, ką padariau, teisinga. Stengiuosi būti atviras. Kartais pataiko žiūrovų, kurių reakcijos ypač stiprios, dėl to svarbu, kad įvyktų mainai ir žmonės galėtų išsakyti savo nuomonę. Dažnai tokiomis akimirkomis kyla turiningos ir įdomios diskusijos. Būtina, kad visus šiuos klausimus galėtume užduoti patirdami bendrystę.

Ar per kūrybinį procesą kėlėte klausimą – kam mums reikalingi virtualūs antrininkai?

Šiuo klausimu galėtume kalbėti valandų valandas. Galime įsivaizduoti daugybę virtualaus antrininko panaudojimo būdų. Šiame

Simonas Sennas spektaklyje-paskaitoje „Būti Ariele F“

E. LARVEGO NUOTR.

projekte mane stipriai veikė tai, kad kilo abejonė, ar kūnas, kurį matau, iš tiesų yra mano. Staiga pajutau įsitikinimą, kad tai mano kūnas, kad per sekundės dalį galiu pasiskolinti kito žmogaus kūną. Fiziškai galiu būti kitu žmogumi. Tai vienas iš begalės galimų virtualaus antrininko panaudojimo būdų.

Ar galimybė virtualiai atsidurti kito žmogaus kūne gali padėti mums lengviau suvokti savo tapatybę?

Pasiskolindamas svetimą kūną galiu atrasti dalį savo tapatybės ir dabar žinau, kad kasdieniame gyvenime gerai jaučiuosi savo vyriškame kūne. Taip pat žinau, kad virtualiame pasaulyje gerai jaučiuosi ir moters kūne. Ši patirtis papildė mano tapatybės suvokimą. Tai teigiama ir gražu.

Jei virtualų antrininką galima priversti daryti tai, ko jo prašoma, jei galime įvairiose situacijose naudoti kino ar muzikos įžymybių atvaizdus, ar čia yra vietos naujoms meno formoms? Ar kurdamas spektaklį apie tai galvojote?

Iš tiesų tai dar tik pradedanti veikti technologija. Keturių dimensijų požiūriu tai, kas nutiko man, įvyko tik vieną akimirką – kai suabejojau. Naudojant šią technologiją reikia užsidėti šalmą, prie galūnių

prijungti jutiklius, o tai varžo. Detalės labai greitai įkaista, nuo to ima skaudėti galvą. Turime dar daug metų tobulėti. Reikia jaustis patogiai, kad galėtume pasinerti arba atsidurti virtualaus ir realaus pasaulio sandūroje.

Vis daugiau laiko praleidžiamoje virtualioje erdvėje – socialiniuose tinkluose ir pan. Ši pusė laipsniškai vystosi. Dabar žinome, kad yra vis daugiau vaizdo įrašų, sukurtų naudojant *deepfake* technologiją, ir vis mažiau galime pasakyti, ar matomi videoįrašai yra tiesa, ar ne. Be to, mes, kaip visuomenė, nenorime gyventi su šalmu ant galvos. Kita vertus, gyvenimas su išmaniuoju telefonu ir sąveika su juo vis labiau vystosi.

Jei galime būti kito žmogaus kūne, kaip pasikeičia intymumo jausmas?

Nustebino tai, kad trumpą akimirką, kai buvau kito, tai yra Arielelės, kūne, intymumo klausimas kilo natūraliai, nes maniau, kad tai esu aš. Nesijaučiau, kad įeinu į ką nors kitą. Buvau vienyje su kūnu. Tai sutrikdė etiniu ir moraliniu požiūriu. Dėl šios priežasties atlikau visą tyrimą, kad surasčiau Arielelę ir prisipažinčiau, ką padariau su jos kūnu. Man reikėjo pasakyti, kad tai padariau.

Kitas festivalyje pristatomas jūsų kūrinys – „dSimon“. Kokį skirtumą jaučiate, kai

pasitelkiate kito žmogaus kūną ir kai yra naudojama jūsų asmeninė informacija, jūsų tekstai ar tiesiog jūsų asmuo?

„dSimon“ yra projektas, prasi-dėjęs nuo vienos spektaklio „Būti Arielelės“ žiūrovės – Tammaros Leites, programuotojos, dirbančios su dirbtiniu intelektu. Ji iš karto papasakojo, kad nori sukurti dirbtinį intelektą, galintį rašyti tekstus, ir paklausė, ar norėčiau su ja dirbti. Pradėjome kalbėtis. Pasiūliau pamėginti sukurti mano dublikatą ir naudojant mano duomenis apmokyti dirbtinio intelekto sistemą. Todėl sistema sukūrė kažką labai keista – tekstą, parašytą į manąją panašia maniera. Mūsų naudojamas turinys buvo tai, ką rašiau pastaruosius penkiolika metų. Per šią rašymo mašiną pažinau save. Tai buvo ir smagu, ir kartais šiek tiek gėdinga. Tada pradėjau keistis su ja idėjomis ir supratau, kad ši mašina, kurią sukūrėme, iš tiesų labai veiksminga kūrybinėje erdvėje. Pralaidome daug laiko su „dSimon“. Paprašėme jos sukurti naujų meninių projektų. Spektaklyje pristatome vieną jų. Šiuo metu turiu didžiulį „dSimon“ parašytų meno projektų sąrašą.

Kaip manote, kas mus skatina vis labiau įsitraukti į virtualųjį pasaulį?

Mane stebina, koku greičiu vystosi technologijos. Prieš dešimt ar penkiolika metų superkompiuteriai buvo tokios pat galios, kokie dabar yra mūsų išmanieji telefonai. Jie buvo beveik neprieinami dėl savo kainos. Dabar visi kišenėje turime po labai galingą kompiuterį, naudojančią didelį kiekį pažangių technologijų ir jungčių. Įdomu, kur tai nuves ir ar toliau vis daugiau laiko praleisime su šiomis technologijomis. Įsivaizduoju, kad po kelerių metų atsiras vis daugiau žmonių, kurie atsisakys naudotis skaitmeninėmis technologijomis, ypač dėl asmeninio privatumo priežasčių.

Dėkoju už pokalbį.

violončelės virtuozas iš Vengrijos Istvánas Várdai. Pagyrimų jam negaili net įtakingiausi „The New York Times“ muzikos kritikai, be to, šis muzikas nuo 2020 m. yra Budapešte reziduojančio F. Liszto kamerinio orkestro meno vadovas, kurioja Vengrijoje vykstantį festivalį „Kaposfest“. Scenoje su LNSO violončelininkas atliks savo tėvynainio kompozitoriaus Andrásio Mihály Koncertą violončelei ir orkestrui. Taip pat atidarymo koncerte maestro Modesto Pitrėno vadovaujamas LNSO pagrieš spalvingą lietuvių muzikos drobę – Eduardo Balsio poemą „Jūros atspindžiai“, ją lydės aistringa valsų suita iš garsiosios Richardo Strausso operos „Rožės kavalierius“ bei hipnotizuojantis

ir į laiko amžinybę panardinantis Maurice'o Ravelio „Bolero“. Didelė šio sezono permaina – kone visi filharmonijos rengiami koncertai vyks po jos stogu. Didžiojoje ir Mažonoje salėse, mat atsisakyta tradicinių koncertų ciklų Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje bei Trakų pilyje. Ketinančiųjų bilietus pirkti gyvai irgi laukia naujovė – filharmonijos bilietų kasos persikraustė į kadaise tam jau naudotas patalpas fasado dešinėje pusėje (Aušros Vartų g. 5 / Pasažo skg. 1). „Vertindami savo publikos lojalumą bei norą ištikimai lankytis filharmonijos koncertuose, 82-ajam sezonui nusprendėme pritaikyti abonementines nuolaidas, leidžiančias klausytojams iš anksto laisvai pasirinkti kelis koncertus ir perkant

daugiau bilietų įsigyti juos palankesnėmis kainomis“, – sako R. Prusevičienė. Klausytojai, pasirinkę tris-keturis filharmonijos rengiamus koncertus, galės įsigyti bilietus su 25 proc. nuolaida, o pasirinkę penkis ir daugiau koncertų bilietus įsigis su 30 proc. nuolaida. Su šia nuolaida galima įsigyti 2 bilietus į vieną koncertą. Svarbi išimtis – nuolaida netaikoma žemiausios kainos kategorijos bilietams. Abonementas galioja tik filharmonijos organizuojamiems renginiams, vyksiantiems rugsėjo 16–gruodžio 21 d. (imtinai). Kviečiame publiką sekti informaciją interneto svetainėje www.filharmonija.lt. LNF INF.

Tarp skirtingų kultūrų

Pokalbis su baleto šokėja Gohar Mkrtchyan

AGNĖ ZĖRINGYTĖ

Gohar Mkrtchyan – armėnų kilmės šokėja, užaugusi ir mokslus baigusi Ispanijoje. 2012 m. po studijų Madrido konservatorijoje mokėsi ir treniravosi San Fransiske, o 2014–2015 m. stažavosi „Estudio de Danza Maria de Ávila“. 2015 m. prisijungė prie Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro (LNOBT) trupės, čia sukūrė daug vaidmenų tokiuose spektakliuose kaip „Spragtukas“, „Don Kichotas“, „Piaf“ (choreografas Mauro Bigonzetti, 2017), „Procesas“ (choreografas Martynas Rimeikis, 2017), „Korsaras“ (choreografas Manuelis Legris, 2018), „Dienos, minutės“ (choreografas Rimeikis, 2019), „Žizel“ (choreografė Lola de Ávila, 2020), „Pragiedrėjusi naktis“ (choreografas Krzysztof Pastoras, 2021), „Šventasis pavasaris“ (choreografas Rimeikis, 2021), „Flesh“ (choreografas Ivánas Pérezas, 2022), „Infra“ (choreografas Wayne’as McGregoras, 2022) ir kt. 2022 m. tapo „Metų baleto viltimi“.

Užaugote tarp dviejų kultūrų – ispaniškos ir armėniškos, o šiuo metu gyvenate Lietuvoje. Kaip skirtingos kultūros atsiskleidė jūsų, kaip šokėjos, kelyje?

Labai mėgstu klausimus apie skirtingų kultūrų įtaką. Visų pirma manau, kad tai mane padarė geresniu žmogumi ir išmokė empatijos kitiems. Tai padeda suprasti tiek kitus, tiek save pačią. Kuriant vaidmenis to ypač reikia, nes dirbdama su skirtingais choreografais turi būti plačių pažiūrų ir suprasti žmogų, stovintį priešais.

O kodėl pasirinkote šokėjos kelią?

Pirmą kartą su šokiu susipažinau būdama penkerių, dar gyven-dama Jerevane. Iš pradžių pradėjau lankyti mokyklą ten, tačiau po poros mėnesių su šeima išvykome į Ispaniją. Būdama kiek vyresnė, maždaug aštuonerių, po pamokų pradėjau lankyti kultūros centrą. Mokytojai pastebėjo, kad turiu šokėjai reikalingų savybių, ir patarė pamėginti nacionalinėje mokykloje. Ten perėjusi vienu metu studijavau du dalykus: ispaniškus ir klasikinį šokius. Po mokyklos pasirinkau tęsti karjerą klasikinio šokio srityje. Iš tiesų labiau norėjau šokti ispaniškus šokius, tačiau turėjau daugiau baleto šokėjos savybių. Mokytojai taip pat rekomendavo rinktis šį kelią. Kurį laiką abejoju, bet pradėjusi mokytis baleto supratau, kad be jo negaliu gyventi. Dabar tikrai džiaugiuosi savo pasirinkimu.

Mokėtės žinomose šokio mokyklose Ispanijoje, taip pat

kurį laiką San Fransiske bei tobulinotės pas choreografę Lolą de Ávila, kuri LNOBT pastatė „Žizel“. Kaip apibūdintumėte savo darbo su garsiais pedagogais patirtį?

Pas Lolą de Ávila mokiausi pastutiniaisiais metais Saragosoje. Prieš tai ji suteikė man stipendiją, kad galėčiau mokytis San Fransiske. Dėl mokslų užsienyje galiu pasakyti taip: kai esi labai jauna šokėja, sunkiai suvoki tikrovę, tuo metu gyvenį tarsi sapne. Su galimybe išvykti svetur taip pat gavau šansą scenoje išvysti pasaulinio garso profesionalus. Tai mane įkvėpė ir net padėjo susidaryti vaizdinį, kokia šokėja norėčiau tapti ir ko norėčiau pasiekti. Kadangi trupė ir mokykla dirbo tame pačiame pastate, turėjau unikalią galimybę stebėti garsių atlikėjų repeticijas ir pasirodymus. Tuo metu, kai mokiausi, socialinės medijos nebuvo tokios populiarios ir mokymasis užsienyje suteikė progą gyvai pamatyti tuos garsius žmones.

Kas atvedė jus į Lietuvos nacionalinį operos ir baleto teatrą?

Kai baigiau mokslus, turėjau dalyvauti peržiūroje. Labai norėjau rasti darbą trupėje ir man buvo pasiūlyta galimybė šokti Lietuvoje. Tuo metu jau turėjau pažįstamų bei draugų, šokančių čia, todėl Lietuva man pasirodė tinkama vieta būti ir kurti.

O kuo skiriasi lietuviška, ispaniška ir amerikietiška šokio kultūra?

Lietuvoje baleto šokėjai iš tiesų yra pripažįstami, svarbūs, o Ispanijoje atlikėjai nesijaučia tokie įvertinti. Tai tampa priežastimi šokėjams palikti šalį, nes vyriausybė neremia baleto profesionalų taip, kaip turėtų. JAV šokėjai taip pat itin gerbiami. Kiekvieną kartą labai džiaugiuosi šokdama lietuviškai publikai. Teatro salė beveik visada pilnutėlė, o žiūrovai gyvybingi, gerai nusiteikę. Iš jų jaučiu tokią pagarbą, kad kiekvieną kartą nekantrauju dar geriau pasirodyti, dar kokybiškiau atlikti vaidmenį ir dar daugiau išmokti.

Šokote pagrindinį vaidmenį balete „Žizel“. Su kokiais išbandymais teko susidurti kuriant šį vaidmenį?

Žizel – svajonių vaidmuo, kurį labai mėgstu atlikti. Jis nepaprastai daug reikalauja iš šokėjos techniniu požiūriu, tačiau kartu reikia atrodyti itin subtiliai. Ši veikėja taip pat yra emociškai sudėtinga. Reikia būti itin atsargiai, kai stengiesi perteikti jos istoriją. Norint sukurti gerą Žizel, reikia būti tiek fiziškai pasirengusiai, tiek puikiai demonstruoti aktorinius gebėjimus.

Žinoma, pirmą kartą atlikdama šį vaidmenį susidūriau su daug sunkumų, bet kuo daugiau kartų

šoku, tuo labiau savimi pasitikiu ir jaučiuosi ramiau. Aišku, kiekvieną kartą siekiu pasirodyti vis geriau.

Emociškai šis vaidmuo taip pat pasikeitė, palyginti su pirmais kartais. Dabar esu brandesnė, o su branda ateina ir daugiau supratimo. Dėl vis naujų gyvenimiškų patirčių augi kaip artistas ir keitiesi scenoje. Šiuo metu techniniu požiūriu jaučiuosi stipresnė, o kartu stipresnė ir mano kuriama Žizel.

Kokią Žizel norėjote sukurti?

„Žizel“ istorija – senas pasakojimas, tačiau šiuolaikiniame kontekste spektaklio tema vis dar aktuali. Dirbdama su choreografais ir mokytojais stengiausi sukurti naivią, pažeidžiamą, jauną ir laisvą Žizel. Antrame veiksmo noriu perteikti meilės galią, nes ji nugali viską. Žizel viską atiduoda dėl mylimojo, nes jaučia tiek daug meilės. Ji atleidžia ir kovoja – būtent tai ir norėjau pavaizduoti kurdama šį vaidmenį.

Kartais tos dienos nuotaikos, jausmai taip pat padeda perteikti vaidmenį. Tačiau kiekvieną kartą pasirodydama stengiuosi išlikti kuo tikresnė sau ir publikai. Kai gaunu vaidmenį, dirbu su ta jo dalimi, kuri atrodo tikra, tada ir žiūrovai gali atpažinti pačius save, o ne galvoti, koks tas personažas dirbtinis.

Koks būna jūsų kūrybinis procesas, gavus vaidmenį?

Sužinojusi, kokį personažą turėsiu įkūnyti, jį nagrinėju, jei yra knyga – būtinai ją perskaitau. Tarkim, atlikdama Lenės vaidmenį Martyno Rimeikio „Procese“ perskaičiau knygą, radau įvairių videoklipų iš filmų, o su visa turima informacija pradėjau sieti ir vaidmenį. Pagal tai galvojau, kaip turėčiau atrodyti, kokia linkme reikėtų kurti personažą. Kartais pasirašau trumpą scenarijų.

Pavyzdžiui, spektakliams „Infra“ ir „Flesh“ ieškojau kuo daugiau vaizdinės medžiagos, o kurdama Žizel peržiūrėjau įvairius senus ir naujus pastatymus, kuriuos tik galėjau rasti. Žinoma, daugiausia lemia choreografas, nes kiekviename žingsnyje prieš premjerą būtent jis tave ir lydi, pasako, ko iš tavęs tikisi, ką norėtų pamatyti ir kaip reikėtų tai daryti.

Sukūrėte pagrindinį vaidmenį choreografo Iváno Pérezo balete „Flesh“ – tai itin jautrus kūrinys, kuriame susipina šokis, poezija ir muzika. Ką jautėte kurdama ir šokdama šiame spektaklyje?

Kai vyko atrankos, kaip tik grįžau į darbą po traumos, kurią patyriau dar lapkritį. Nekantraudama lankiau atvykstant Iváno Pérezo ir labai norėjau su juo dirbti. Kiekvieną kartą pasirodydama „Flesh“ jaučiu daugybę emocijų, nes viskas vyksta

Gohar Mkrtchyan ir Ignas Armalis balete „Flesh“.

Jeromonimas Krivickas ir Gohar Mkrtchyan balete „Žizel“

M. ALEKSOS NUOTRAUKOS

jau po COVID-19 bangų ir karantino. Per pandemiją nutiko daugybė dalykų tiek pasaulyje, tiek asmeniame gyvenime, jaučiausi sukręsta, ir būtent Pérezas, kuris paaiškino, kas yra „Flesh“ ir kokios emocijos sukasi spektaklyje, atliepė ir mano tuo metu išgyventus jausmus. Kai šoku „Flesh“, jaučiuosi lyg būdama saugioje, ramioje vietoje. Visa ši patirtis iš tiesų labai individuali, ir kaskart šokant apima nuojauta, kad esu kažkur kitur.

Pérezas ir Fernando Troya išmokė naujų būdų, kaip galima naudoti savo kūną, ir naujų šokio technikų – iki šiol vis dar jaučiuosi labai įkvėpta šių kūrėjų. Šioje šokio srityje abu su partneriu Ignu Armaliu jautėmės naujokai, todėl daug ieškojome, drauge tyrinėjome ir tapome geru duetu, apsieičiančiu skirtinga energija. Šio dueto negalima statyti į paprastą rėmą, kuriame matomas tik vyras ir moteris, spektaklis reikalauja ieškoti gilesnės prasmės.

Ir Pérezas, ir Troya – nuostabūs šiuolaikinio šokio atlikėjai, todėl iš jų mokydamasi stengiausi įsidėmėti kiekvieną detalę ir prisiminti kiekvieną žodį. Jaučiau didelį troškimą pasirodyti scenoje ir išgyventi tą akimirką. Kita vertus, labai sudėtinga vienu metu atlikti ir klasikinį, ir modernų šokį, nes taip pat šoku triptiko spektakliuose „Dienos, minutės“ ir „Infra“, kuriame judesiai atliekami su puantais ir vyrauja daug baleto motyvų. Buvo sunku greitai ir kūnu, ir mintimis

persiorientuoti iš vienos srities į kitą, tačiau mano tikslas – tai išmokti.

O kokių vaidmenų norėtumėte ateityje?

Vaidmenų labai daug, todėl išs rinkti itin sunku, tačiau tikrai norėčiau įkūnyti Džuljetą spektaklyje „Romeo ir Džuljeta“, nesvarbu, koks būtų pastatymas. Taip pat Raimondą, kurios vaidmenį atlikdama baigiau mokyklą, todėl norėčiau įkūnyti šią veikėją ir šiandien, nes su ja pradėjau savo, kaip šokėjos, karjerą. Jei kalbėtume apie šiuolaikinius kūrėjus, norėčiau dirbti su Matso Eko ir Ohado Naharino kuriam choreografija.

Kokios knygos, muzikinio kūrinio ar istorijos adaptaciją norėtumėte išvysti scenoje?

Anksčiau dalyvaudama „Kūrybiniam impulsui“ turėdavau apmąstyti, ką norėčiau kurti ir kokią istoriją perteikti. Labai įsidėmėjau Petro ir Luko Geniušų atliekamą Schuberto kūrinį, pagal jį norėjosi kurti. Taip pat norėčiau šokiui pritaikyti armėnų kompozitoriaus Komitaso Vardapeto muziką. Įkvėpimo suteikia ir tradicinė afrikiečių būgnų muzika, jos ritmas pateikia daug medžiagos ir inspiracijos šokėjo pasirodymui.

Dėkoju už pokalbį.

Pakeliui su ugnimi

Paroda „Sakmių kambariai. XXI a. Lietuvos keramika“ Daugpilio Marko Rothko meno centre

AISTĖ KISARAUSKAITĖ

Autobuse su Lietuvos keramikais atsidūriau visi neplanuotai, iš smalsumo, noro pamatyti Daugpilio Marko Rothko meno centrą, kur liepos 8 d. atsidarė paroda „Sakmių kambariai. XXI a. Lietuvos keramika“, kuruota Ritos Mikučionytės. Čia pristatoma net 65 autorių kūrybos kolekcija, simboliškai išskleidžianti Lietuvos keramikos meno tendencijas pastaraisiais dešimtmečiais. Ekspozicija padalinta į 8 skyrius-kambarius, kurių tematika paremta lietuviškomis sakmėmis, kas leido sugrupuoti autorius pagal vizualinę raišką ir atskleidžiant įvairius tematinius naratyvus, taip išvengiant chaoso ir sukuriant naujus, dažnai netikėtus tarpusavio ryšius tarp kūrinių. Kaip teigiama parodos anotacijoje, „formuojant šį rinkinį, galvota ne tik apie šiuolaikišką 1999–2022 m. su kurtų kūrinių įvairovės reprezentavimą, bet ir apie netikėtus skirtingų keramikos darbų sugretinimus“.

Sakmės atrinktos iš pasaulio kūrimo, arba etimologinių, sakmių leidinio „Kaip atsirado žemė“ (Vilnius: Vaga, 1986) ir senųjų tikėjimų, arba mitologinių sakmių knygos „Sužeistas vėjas“ (Vilnius: Vyturys, 1987). Abu šiuos rinkinius sudarė Norbertas Vėlius (1938–1996).

Pagal rengėjų sumanymą, kambarių „pavadinimai metaforiškai įrėmina parodos siužetinę seką, pradedant ar baigiant anapusiniais požemio ir dangaus pasauliais. Kambariuose „Jūros žmonės“ ir „Žuvų giesmės“ tarsi stebimas fantastinis (povandeninis) pasaulis, keistų formų pavidalai, sustingusios ar nardančios žmogystos, pasakiškos moterų figūros. Žemės padarai, miško augmenija, žemiškos žmogaus patirtys ir tikėjimo klausimai atspindi ekspozicinėse erdvėse „Akmenys auga“ ir „Žmogaus dalia“, „Medžių kalba“ ir „Liūdintys beržai“. Gamtos reiškiniai ir dangaus karalija, egzistenciniai žmogiškosios būties klausimai pabrėžiami ekspozicijos dalyse „Vai-vorykštė“ ir „Žmogaus žvaigždė“.

Turiu prisipažinti, kad nesu nuodugniai susipažinusi su šiuolaikinės keramikos technologijų naujovėmis, su slinktimis ir tendencijomis, dar menkliau žinau ne Lietuvos keramikos meno lauką, bet žiūrinėdama ekspoziciją visai netikėtai sau supratau, jog nemažai lietuviškų naujienų ar įdomių autorių akies krašteliu jau kurį laiką teko stebėti. Vienos tokių – jaunos menininkės Mingailė Mikelėnaitė ir Monika Gedrimaitė. Pastarosios personalinėje parodoje galerijoje „Arka“ apsilankyti neteko, tačiau performatyvaus lipdymo dokumentaciją „Uola

ir vėjas. Erdvės objektuose“ (2020) mačiau ne kartą. Mingailės Mikelėnaitės eksperimentus su augalinėmis medžiagomis irgi pamenu dar nuo jos magistro studijų, baigiamojo darbo „Entropy I“ (Vilniaus dailės akademijoje (2017). Vis dėlto šioje parodoje eksponuojamas Mikelėnaitės „Virsmas“ (akmens masė, anagamos degimas, 2020) parodoje atrodo kiek vienišas, atplėštas nuo kitų autorės kūrinių konteksto, kaip būna vieniši koralų gabalėliai ar kriauklės, parvežtos iš tolimų šalių. Šią vienos korio akutės diagnozę galima taikyti ne tik šiam parodos eksponatui. Taip nutiko ir Dariui Janušoniui, kurio parodos nuolat pelno publikos (ir mano) simpatijas. Šį kartą jo „Skraidantis kilimas“ (akmens masė, angobas, porcelianas, glazūra, industrinė akmens masės plytelė, metalas, 2020) vienas sunkiai pakelia žiūrovą skristi, gal jam trūksta visos menininko mėnulių, varnų, senų mokyklinių lentų ir graikų dievų komandos? Kuriamas šiuolaikinės įvairiaformės, koliažiškas ir daugiateses sistemas kartais pragaištinga redukuoti į vieną objektą, kuris atrodo kaip puodelis be servizo: nors labai gražus, iš jo rankenėlės sunku įsivaizduoti, kaip atrodė arbatinukas ar cukrinė, sunku jausti visą prabangos švytėjimą, o šiuolaikiniame mene – patirti, kokia autoriaus ieškojimų amplitudė, meninių interesų laukas.

Puikiai suprantu tą keramikos ar keramikų norą išsiveržti iš technologijos gniaužtų, tolti nuo funkcinio objekto, kurti šiuolaikinius projektus, kartu išnaudojant šios archajinės medžiagos privalumus. Tad grįžtant prie puodelių ir rankenėlių kyla klausimas, kas gi šiais laikais išdrįstų eksponuoti atvirai funkcinį objektą – tiesiog puodelį?

Tai išdrįso Eglė Labanauskaitė-Steponavičė, o jos „Porceliano vizija“ (2018) jau buvo apdovanota keramikos bienalėje 2015 m. antrąja premija. Šie puodeliai, žinoma, nėra visiškai funkciniai ar tiesiog puodeliai, nors tokiais apsimeta, jie – porceliano istorijos ir dramos

pasakotojai. Ne gamybos paslapčių istorijos, ne gimimo, kilmės, tėvų-kūrėjų istorijos, bet gyvenimo. To, kas nutinka indams, kai jie išleidžiami iš fabriko dirbti savo kasdienio darbo – patiekti mūsų maistą, kavą ar arbatą, saugoti cukrų, priglobti gėles. Labanauskaitės-Steponavičės porcelianas iškelia tai, ką matome Otaros Joseliano filme „Mėnulio favoritai“ („Les favoris de la lune“, 1984) – su kiekvienu persikraustymu, kiekvienu nauju savininku dūžta prabangaus servizo dalys, skyla, trupa krašteliai, eizėja glazūra. Šios menininkės puodeliai išaukština indo kelionę per laiką.

Parodoje yra ir daugiau „funkcinės“ (prašome neįsiveržti, žodis yra kabutėse) formos kūrinių, paprastai tarant, mums įprastų vazų ar lėkščių, nors šis „paprastumas“ taip pat apgaulingas ir toli gražu ne banalus. Vazos, lėkštės šiuo atveju reikalauja minimalaus žiūrovo dėmesio savo formai ir leidžia menininkui imtis paviršiaus, atskleisti glazūros grožį, plėtoti siužetus ar šiuolaikinės koncepcijas, kaip tai daro Rokas Dovydėnas, bet apie jo kūrinius gal vėliau. Apgaulingai paprastos, nors nepaprastai elegantiškos yra kristalo glazūra dengtos Algimanto Patamsio vazos „Lacerta, Kasiopėja“ (akmens masė, porcelianas, kristalinė glazūra, 2016) ir Jolantos Okulio-Kazarinaitės „Vaza“ (molis, glazūra, 2000), o Valdo Pukevičiaus lėkštės tiesiog virtusios

D.GRODZS NUOTRAUKOS

paveikslo drobe glazūrų tapybai („Tête-à-tête“, baltas molis, glazūra, 2021). Prie apsimetančių tiesiog vazelėmis priskirtina ir Onos Petkevičiūtės „Šimtas viena nužydėjusi aguona“ (2013) – vienas tų kūrinių, kurių patrauklumą sunku verbalizuoti, o gal ir neverta, kaip norisi palikti neverbalizuotas žydinčias pievas ar svyrančius kekėmis serbentus, o aš šiame tekste ir nepretenduoju į keramikos meno kritiko poziciją, todėl galiu sau leisti likti be žado. Dar viena autorė – Aldona Keturakienė, jos „Sagė“ (kaulinis porcelianas, viršglazūriniai dažai, dekolės, 2009) mielai pasilaikysiu atmintyje, nors aš ją greičiau matau kaip vėrinį. Brutaliai sudaužytas kūrinys kyšančiomis sintetinėmis virvėmis kalba apie nematomus tinklus, reiškinius, suvertus ant viską atlaikančių virvių.

Džiugu, kad parodoje dalyvauja nemažai vyriausios kartos menininkų kūrinių, tarp jų ir neseniai šį pasaulį palikęs Juozo Adomonio „Koridos reliktas“ (molis, chromo glazūra, plyta, 2003), kuris, nežinant autoriaus, drąsiai galėtų būti priskirtas jaunesnės kartos kūrėjams. Gamtiška-gyvūniška, techniškai atlikta gal rago, o gal koralo forma puikiai draugauja su tokia pat techniškai nepriekaištinga (bent man taip atrodo) Agnės Šemberaitės vėžiagyvių žnyplių skulptūra („Raudonoji nemiga“, akmens masė, porcelianas, glazūra, angobas,

2021). Gamtiškų formų keramikai apskritai nestinga dėl pačios keramikos prigimties – ugnies (karščio) ir žemės (molio) sąveikos, kuri sukuria įvairias tvirtas struktūras: tiek porceliano trapumą, tiek dramatiškus glazūrų tekėjimo pėdsakus, tarsi ugnikalnių veiklos ar ilgametės erozijos sustabdytus procesus. Šį rūstų medžiagos grožį ypač atskleidžia anagamos keramika, kurios degimus ne vienus metus organizuoja Beatričė Kelerienė. Jos „Einu“ (akmens masė, anagamos degimas, 2021) atrodo lyg likęs dar nuo žemės formavimosi laikų. Tokios pat amžinos formos, nors augalinės, lyg tos šimtametės sekvojos, pjaunamos mūsų dabarties vystytojų nuosprendžiu, yra Rimos Leipuvienės struktūros, pavadintos „Girioje“ (šamotas, pelenų glazūra, 2018).

Dar vienos iš vyriausios kartos menininkų Lidos Kuzmienės nuostabūs gėlynas („Ugnies lelijos“, šamotas, *terra sigillata*, anagamos degimas, 2014) visai kitoks, lelijų eilės pedantiškai susodintos pagal vienodą schemą, jos jau ne iš tradicinio lietuviško darželio, kur visada yra vietos augalų improvizacijai, greičiau tai – dabarties mokslinio tyrimo instituto sklypas. Tačiau keramika (ir menininkai), kaip pati gamta, nuolat demonstruoja stichiškumo galią – degant kūrinių, karštis nulenke gėlių galvas suformuodamas amžinybėje sustingusią vėjo bangą.

Tokia paroda negali apsieiti be visai priešingos kūrinių grupės, apie kurią norisi pasakyti, tiksliau, paklausti, kaip klausia vaikai parodose: „O kaip čia padaryta?“

Kadangi šiuolaikine keramika domiuosi itin fragmentiškai, o šioje kelionėje atsidūriau atsitiktinai, tai taip ir darau: klausiu, nes kaip daugiau sužinoti, koku būdu sukurtas ryškiaspalvis aksomiškai matinis Eglės Einikytės-Narkevičienės „Bangos“ (ir anksčiau parodose matytų jos kūrinių) paviršius.

NUKELTA Į 9 PSL.

Nematomi. Iš istorinių baldų perspektyvos

ATKELTA IŠ 1 PSL.

Žiūrint iš istorinių baldų perspektyvos, paroda suteikia itin plačias pasakojimo ir interpretacijų galimybes. Palanki terpė naujoms įžvalgoms apie baldininkystės istoriją, priežastis ir aplinkybes, lėmusias vieno ar kito baldo atsiradimą, naujų medžiagų ir technikų pritaikymą jų gamyboje. Čia galima išvysti ir provincijos amatininkų rankų darbo, iš lazdyno šakų sumeistrautų kėdžių, kurios savo netikėtai moderniomis formomis, medienos lenkimo būdu primena garsiųjų Thoneto (dar kitaip įvardijamų Vienos arba lenktųjų) baldų dizainą, ir autorinių žymiausio Lietuvos baldų kūrėjo Jono Prapuolenio (1900–1980) dirbinių. Nuo metalinės lovos iki ažūrinio, vibruojančių secesinių formų minkštasuolio ar masyvių formų *art deco* stalo. Nuo Aleksandrijos (Skuodo r.) bažnyčioje stovėjusio suoliuko su sunumeruotomis vietomis iki į dvi dalis perpjautos kolonos iš ikonostaso ir karaimų šeimos atributo – lopšio *bešik*.

Prapuolenio kūrybą parodoje reprezentuoja dvi atskirai išstatytos kėdės. Pirmoji, iš vaikų kambario baldų komplekto (1931), priklauso ankstyvajam autoriaus kūrybos periodui (1928–1939). Lankytojai, išvydę stilizuotų tulpių intarsiją dekoruotą kėdutės atlošą, *art deco* ir tautinio stiliaus derinį, galėtų

nesunkiai nuspėti baldo pagaminimo laikotarpį, galbūt įvardinti ir autorių. O antroji, vėlyvojo kūrybinio tarpsnio (1956–1970) kėdė iš vasarvietės baldų komplekto (1965), sukeltų daugiau spėlionių. Trikojė, moderni subtilaus silueto kėdė neturi jokio įsivaizduojamo „prapuoleniško“ atributo. Jau užsiminta, jog parodoje chronologinis baldų eksponavimo principas neveikia, o muziejinio matymo to paties autoriaus kūrinius statyti greta nepaisoma. Atidesni žiūrovai savotiškai skatinami ieškoti ne tarpusavio sąsajų ar kūrybos lyginimo, o jungčių su šalia eksponuojamais dirbiniais. Kaip antai, vaikišką Prapuolenio kėdutę tarsi atliepia greta stovintis lopšys *bešik*, o vėlyvosios kūrybos kėdės darnios linijos ir pagal žmogaus kūno linijas vos išlenktas atlošas tarytum išplaukia ir pratęsia aptakius bydermejerio stiliaus sofos linkius.

Kuriant parodos pasakojimą, nevengota pasitelkti ir už baldų slypinčių istorijų bei legendų. Tokiu būdu naujas prasmes įgauna ir pats dirbinys, ir jo savininkas. Ekspozicijoje demonstruojama pasakojimais apipinta Simono Daukanto (1793–1864) padirbinta kėdė ir Liudviko XVI stiliaus krėslas (1780), ant kurio, kaip teigiama, sėdėjo generalgubernatorius Michailas Kutuzovas (1745–1813). Legendomis

apsupti memorialiniai baldai suteikia galimybę pažvelgti į jų savininkus kiek netikėtu, kasdienišku aspektu. Daukanto gyvenimą ir kūrybą galima naujai išvysti per jo rankomis, iš trijų obels šakų ir kelių lentų suręstos kėdės vaizdinį. Parodos kuratoriai skatina į klasiką žvelgti kaip į savotišką avangardistą.

Dar vienas iš būdų patirti parodą – per medžiagas ir jų trapumą, arba atvirkščiai – ilgaamžiškumą. Šia prasme ekspozicija dosni. Tradiciškai baldų gamyboje naudotą įvairių rūšių medieną papildė ragas, kaulas, metalas, bambukas. Bambukiniai baldai daug kam gali tapti atradimu. Jų gamyba XX a. pradžios Vilniuje, žiūrint iš šių dienų perspektyvos, atrodo itin egzotiškai. Bambukas rodo išplitusią japoniškos kultūros įtaką, tačiau forma byloja apie prisitaikymą prie europietišių baldų išvaizdos. O dekoratyvi metalinė *art deco* lova simbolizuoja net tik naujų, ilgaamžių medžiagų naudojimą baldų gamyboje, bet ir požiūrio į sanitariją kaitą. Nuo XIX a. vidurio masiniu būdu gamintų lovų išplitimas siejamas su požiūrio į higieną permainomis – manyta, kad jos higieniškesnės nei medinės.

Parodoje paliečiamas saugyklose nugulusių ir savotiškai užmirštų – nerestauruotų, todėl muziejinio požiūriu ir neeksponuotų – baldų likimas. Paveikus sprendimas kontrasto principu parodyti du Boullé'io stiliaus (baroko stiliaus prancūzų baldai, kurti XVII a. II p. – XVIII a. vid.) stalus, XIX a. kartotes. Toks sugretinimas leidžia geriau suprasti dekoravimo technikos niuansus ir sudėtingumą. Šių baldų puošyboje taikyta *marketri* technika, naudoti smulkūs brangmedžio, vėžlio šarvo, perlamutro, dramblio kaulo, metalo gabalėliai. Skirtingų medžiagų naudojimas ir nevienodas reagavimas į aplinką kelia didžiulius iššūkius restauratoriams, lankytojai vizualiai gali išvysti atsiklojusias žalvario juosteles. Aktualus ir ekologinis aspektas – dekore

Ekspozicijos fragmentas

D. PETRULAIČIO NUOTRAUKOS

naudoti jūrų vėžlių kiautai (vėžlena) turėjo didelių neigiamų pasekmių šių roplių populiacijai. Nuo XIX amžiaus II pusės vėžlio kiautų naudojimo apogėjus įvairių dirbinių puošyboje kartu su paimtų kiaušinėlių ir masiškai žudomų patelių skaičiumi sugriovė populiacijos pusiausvyrą, kurią iki šiol bandoma atkurti. Šiuolaikiniam gamtos mylėtojiui ne mažiau makabriški gali pasirodyti staliukas ir krėslas iš medžioklės trofėjų baldų komplekto. Iš sumedžiotų gyvūnų ragų, kanopų, kailių pagaminti baldai daugeliui gali kelti ne pačius maloniausius jausmus.

Sprendimas nekurti tradicinės, laikotarpį ar stilių atspindinčios

ekspozicijos, istorinius baldus praturtinant šiuolaikinių dizainerių kūrinių, senuosius baldus suaktualina ir skatina į juos pažvelgti įvairiais netikėtais rakursais. Čia kiekvienas baldas gali papasakoti apie konkrečią epochą, joje vyravusią pasaulėžiūrą, atskleisti visuomenės raidos, amatų ir pramonės vystymosi, naujų technologijų atsiradimo aspektus, parodyti savininkų socialinį statusą, turtinę padėtį, gyvenamosios įpročius, estetinį skonį. Kiekvienas žiūrovas gali pasirinkti savitą prizmę žiūrėti į senuosius baldus.

Paroda veikia iki gruodžio 31 d.

Ekspozicijos fragmentas

ATKELTA IŠ 8 PSL.

„Akmens masė ir pigmentai“, – paaiškina autorė. Tiesa, skrupulingas asmeninio stiliaus, paremto efektingu technologiniu triuku ir gimininingomis skulptūrų formomis, laikymasis kenkia menininkei, todėl (nors čia neeksponuojamos) anagamos keramikos atsiradimas jos kūryboje yra tikrai vertingas žingsnis, leidžiantis ateityje iš autorės tikėtis naujų efektingų atradimų, nekartojant nuolat to, kas pasiekta. Tai, kad neverta atkakliai įsikibus laikytis savo atrasto braižo, deja, būtų galima priminti ne vienam autoriui.

Mokslo ir technologijų atradimai visuomet viliojo tiek menininkus,

tiek publiką, tad ir šioje keramikos parodoje lauki ir randi gluminančių savo atlikimu kūrinių, greičiausiai sukurtų panaudojant šiuolaikinių 3D spausdintuvų galimybes, kaip Remigijaus Sederevičiaus „Bučiai“ (porcelianas, ebonitiniai strypeliai, 2021), magiškai išryškinantys porceliano trapumą.

„Greičiausiai 3D spausdintuvu“, – atsakė į mano klausimą keramikai apie šiuos neįtikėtinu tikslumu sukurtus statinius iš smulkių porceliano juostelių, tad kol kas žinių apie atlikimą tiek. Prie stebėtino preciziškumo kūrinių reikėtų paminėti ir architektūrišką Egidijaus Radvensko „Matomą paviršių III“ (akmens masė, glazūra, 2021).

Tačiau vis tiek labiausiai rūpi ne keramika, o šiuolaikinis menas,

naudojantis keramiką. Vienas tokių autorių – jau minėtas Rokas Dovydenas, kurio strėlėmis sušaudytus šlapio porceliano indus jau irgi buvau mačiusi. Tiksliau, buvau mačiusi videodokumentaciją, kuri eksponuojama parodoje greta tų pačių strėlės smūgio deformuotų porceliano indų. Menininko kūrybą mėgstu, o jo įkūnytus molyje Boleko ir Loleko indus esu tiesiog įsimylėjusi, vis laukiu, kada šis autorius sukurs ką nors dar nuostabesnio, t.y. perspjaus pats save. Čia eksponuojamas kūrinys „Medinė strėlė sutinka minkštąjį porcelianą“ (žiestas kaulinis porcelianas, videofilmas, 12 s ir 39 s, 2020) mano asmeninėje susižavėjimo lentelėje gal ir nepralenkia Boleko ir Loleko,

mat šiuos šaunuolius net Robinui Hudui sunku nurungti, tačiau yra visai netoli jų.

Taigi apsukusi ratą grįžtu ne tik prie Dovydeno, bet ir prie Monikos Gedrimaitės. Parodoje eksponuojamuose projektuose abu menininkai ieško būdų aktualizuoti bei konceptualizuoti keramiką, sutartinai pasukdami prie pirminio jos pavidalo – šlapio molio plastiškumo, kas idealiai tinka performatyviu veiksmui. Abu yra puikūs savitų, o kartu universalų, visiems pažįstamų istorijų pasakotojai: medžioklė, namo, aptvaro, sienos statymas (iš molio) yra mūsų protėvių išgyvenimui būtini veiksmai, seni kaip pati keramika.

Rengėjų siekis pristatyti svarbias dabarties keramikos meno slinktis – nuo

dekoratyvaus indo idėjos iki skulptūrinių objektų, įtraukiančių konceptualiojo ir veiksmo meno formas, – išpildytas. Paroda efektinga, ekspozicija prabangi, tačiau po šio įvairaspalvio kiautu slypi dar viena paprastam žiūrovui gal ir nepastebima šiuolaikinė vertybė. Per ne vieną valandą trukusią kelionę pajutau gyva kūrybine energija susietą keramikų bendruomenę. Bendri degimai, simpoziumai, tokios parodos kaip ši natūraliai suburia. Gal todėl, atsisveikinusi su menininkais, jau namuose aptikau bates smulkiai dilgčiojantį pavydo trupinį. Ko galima pavydėti? Šilto bendravimo ir meistriybės.

Paroda „Sakmių kambariai“ veikia iki spalio 16 d.

Kūrybos žygiai

Trijų Vilniaus parodų ir jų publikų apžvalga

MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Artėjant Vilniaus jubiliejui, vis labiau norisi atsiversti tikrą jo mylėtoją Mikalojų Vorobjovą ir jo „Vilniaus meną“ (1940): „Žiūrint į Vilnių iš Gedimino pilies bokšto arba nuo kurios aplinkinės kalvos, tarytum arčiau pajunti šito lyg ir „ne šio pasaulio“ miesto dvasią, kuris nesikrovė prekių sandėliuose ir aukso kapšuose, bet gyveno svajonėmis ir maldomis. Kuris neatbuko ilgos gerovės sotyje jau vien dėl to, kad nuolatinės audros ir likimo smūgiai, svetimtaučių antplūdžiai, plėšimai, gaisrai niekam neleidavo čia aptukti bei nugrimzti smaguriavime ir pamažu išdirbo ypatingą žmonių rasę – jautrių dvasinėms realybėms, apdovanotų gyva ir aristokratiškai subtilia sielos sąranga, kurių pasiryžimas kūrybos žygiams ne menkėdavo, o atvirkščiai, pakildavo išorinių nelaimių laikotarpiais.“ Skaitant šias eilutes, nors žodį „rasė“ norisi pakeisti kitu, geresnės reputacijos, lengva atpažinti mūsų kantriąją kultūrinę bendruomenę. Pavyzdžiui, ji visu savo grožiu apsiereiškė **10-ojoje Lietuvos tekstilės meno bienalėje** (LDS galerijoje „Arka“ iki rugsėjo 24 d., kuratorės Žydrė Ridulytė ir Silvija Juozelskytė) susibūrusi atidarymui. Šį kartą erdviai, nesusmulkėjant sudėliota ekspozicija iš karto leidžia pajusti, kad tekstilės darbų nebūtų be specifinės kantrybės. Spalvomis ir variu spindintis Jelenos Škulis su nuo priklausomybių sveikstančia

bendruomene kurtas audeklas iš siūlų ir žodžių „Mano diena“, Monikos Žaltauskaitės-Grašienės Žaltės „WWW (Women oWn Writing)“ iš perdirbto plastiko ir kodų suauštas ištisas peizažas ar Laimos Oržauskienės apie tuščią, bet kupiną pilnatvės „Nature Morte“ atrodo nebe kaip atskiras objektas, į kurį žiūri iš šono, o kaip Vorobjovo parašyta dvasia, kasdienybės patirties dimensija, susiaudžianti su patiriamu laiku. 5 nykstančių objektų Linos Ringelienės instaliacija „Šviesių gelmių, lengvo nyksmo“ sujungia mano šioje parodoje užmatytą laiko temą ir kitą ryškų išpūdį – laboratorijos. Trapius padarėlius iš organinių medžiagų (žarnų, pūkų) laikančios stiklinės kolbos ir menzūrėlės tiesia ranką mokslui, nors gerai supranti, kad tik pasisveikinti, nes lieka poezijoje. Laboratorinė stiklo tara vėl už posūkio matyti ir spalvingoje Indrės Spitrytės instaliacijoje „Vegetuojanti tekstilė“, kur augalinės kilmės bioplastikas, dumbliai ir kt. glamonėja akis spalvomis ir tekstūromis, vaizduotėje atgyja mėnuliais ir vyno taurėmis, sapnais ir saldainiais. Editos Sabockytės-Skudienės ir Alevitinos Ščepanovos „Nojaus lysvių“ sėklos irgi subertos į stiklo dubenėlius, lyg ruoštumės pasaulio pabaigai.

Vienijanti bienalės idėja yra tvarumas, ir nors daug organikos bei laboratorinio inventoriaus, pirmiausia man pasirodė, kad autoriams visgi labiausiai rūpi dvasinis tvarumas, išgaunamas iš kantrybės, laike tįstančių darbo praktikų,

„Sujungti iš naujo“ ekspozicijos dalis

meilės prisilietime. Atskira, labai stilinga parodos dalis – kolegių iš Lenkijos (Ludwika Żytkiewicz-Ostrowska, Izabela Wyrwa ir Magdalena Soboń) darbų instaliacija „Sujungti iš naujo“ („Reconnected“). Juodų, pilkų tonų nežinia kaip padaryti darbai gyvuoja tarpinėje realybėje tarp gamtos ir dizaino. Abi ekspozicijos yra estetiškai labai paveikios, jautraus turinio.

Visai kita, daug triukšmingesnė ir įvairesnė, bet labai gausi publika susirinko pirmoje personalinėje spaudos fotografo **Jono Staselio parodoje „Kaukių balius“ Vilniaus rotušėje** (kuratoriai Birutė Skaigirienė ir Liutauras Degėsys, veikia iki spalio 1 d.), kuri atidaryta irgi rugpjūčio 30 dieną. Čia vyravo XX a. 10-ojo dešimtmečio televizijų ir šou verslo atstovų veidai. Visi matyti, tik šiek tiek pasikeitę, bet sukeliantys *déjà vu* jausmą apie laiką (1992–2000), į kurį visai nesinori sugrįžti. Bet kad yra svarbu į savo nepriklausomybės laukinę pradžią pažvelgti, tuo Staselis visiškai teisus. Nuotraukos pasakoja

apie anuomet populiarius moterų grožio, arba Mis, rinkimus, jų užkulisius: repeticijas, siaubingais žaliais švarkais pasipuošusius gerbėjus, troškimą išsiplėsti į pasaulį, į žmones. Net menines aspiracijas ar atstovavimo šaliai idėją. Dabar svarbu į visa tai žvelgiant įsivardinti dalykus tikrais vardais ir pasidžiaugti, kad feministės ir feministai (t.y. tie, kuriems moterys yra žmonės) pasistengė, kad tokie moterų sudaiktinimo renginiai nebebūtų centrinis šalies įvykis (tikiuosi, kad netolimoje ateityje į užmarštį nueis ir televizijų naujų sezonų atidarymai).

Paroda „Kaukių balius“ yra privaloma socialinių ir antropologinių disciplinų tyrėjams dėl atviro grožio konkursų pjūvio ir įdomi plastine prasme, pasakojanti apie savo laiko grožio sampratą, drabužio istoriją ir kadro choreografiją. Juk konkursų choreografiją ir scenografiją kone siekta pakelti į meninį lygį, reginį, kurį žiūrėdavo visa Lietuva šeimomis. Džiaugiuosi, kad autorius apie šiuos vaizdus kalba sąmoningai ir taktiškai.

Tądien atsidarė ir dar viena paroda, Jono Staselio klasioko – Jono Valatkevičiaus, jis mums gerai žinomas kaip parodų kuratorius (tuo pačiu XX a. 10-uju deš. ŠMC), menininkas ir dabar komunikacijos specialistas. Kuklioje, bet reikalingoje Antakalnio galerijoje **Jono Valatkevičiaus spalvingų piešinių paroda „Krieg und angst“** (liet. – „Karas ir baimė“, veikia iki rugsėjo 16 d.) svarbi tuo, jog išreiškia liudininko traumą, kurią patiriame stebėdami, kaip visai netoliese žudomi, kankinami žmonės. Bejėgiškumo ir šiurpumo gniutulas po Bučos ir panašių įvykių virsta piešiniais, kurie padeda išgyventi ir autoriui, ir žiūrovui. Neišlaisvina, neišgydo, bet randa formą neišreiškiamam siaubui. Valatkevičiaus publika buvo dar kitokia, labiau susijusi su kolegu, kurie ir inicijavo parodą, pasauliu, tačiau juos ir mus sieja svarbus kūrybos gyvasties atpažinimas.

PARODŲ APŽVALGŲ CIKLĄ FINANSUOJA
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖ

Mums rašo

Dar kartą apie Vilniaus Šnipiškių žydų kapines

Vilniaus Šnipiškių senųjų žydų kapinių ir palaidotų jose palaikų naikinimas prasideda nuo 1830 m. sukilimo prieš Rusijos imperiją. Šis sukilimas, Lenkijoje vadinamas Lapkričio sukilimu, ir kilo iš valios pasipriešinti imperinės Rusijos ketinimui pasiųsti Lenkijos, anuo metu imperijos autonomijos, kariuomenę įsiveržti į Belgiją ir Prancūziją bei siekių atkurti šalies nepriklausomybę. Rusijos imperijos valdžia, matydama, kad nepriklausomybės sukilimas persimeta į Vilnių, 1831 m. nusavino didelę Šnipiškių žydų kapinių dalį prie Neries kranto ir įkūrė čia tvirtovę – artilerijos fortą, kad laikytų įrėmusi patrankų vamzdžius į laisvę mylintį miestą. Įrengus kapinėse fortą, nepaliestų kapaviečių išliko daugiau nei trys ketvirtadaliai. Šios legendomis apipintos kapinės – tai žydų litvakų panteonas, civilizacijos paminklas, kurio naikinimas prasidėjo nuo Rusijos imperinės valdžios įsitvirtinimo laikant Vilniaus gyventojus nuolatinėje baimėje.

XX amžiaus 7-ajame dešimtmetyje Vilniuje planuota statyti koncertų ir

sporto rūmus. Įprastai tokie masinių renginių objektai statomi šalia plataus kelio kur nors miesto pakrastyje. Vilniuje vieta buvo pasirinkta Šnipiškių senosiose kapinėse, miesto centre. Kaip ir 1831 m., pasirinkimą, kur statyti koncertų ir sporto rūmus, lėmė ne urbanistiniai, o politiniai motyvai. Septintojo dešimtmečio viduryje Lietuvos žydų pastangos dėl teisės išvykti gyventi svetur tapo politinio priešinimosi okupaciniam sovietinės

Rusijos režimui Lietuvoje išraiška. Imperijos atsakymas „savo“ žydams už meilės sovietinei imperijai stygių buvo statybos senosiose Šnipiškių kapinėse ir legendomis apipinto žydų litvakų panteono galutinis sunaikinimas. Tuo pačiu tai buvo ir labai aiškus valdžios ženklas, perspėjimas šalies piliečiams nežydoms pamiršti bet kokias svajones apie asmens laisves ir teises, išpėjimas pamiršti savo šalies istoriją ir paveldą.

Vilniaus 650 metų jubiliejui skirtas grafikos kūrinys, apie 1973 m.

Rūmų statyba prasidėjo 1965 m. ir truko ilgiau nei šešerius metus. Joje dalyvavo daug žmonių ir institucijų. Bet ano meto publikacijose apie rūmų statybą nerasime net užuominos apie sunkiąją statybine technika iškastus žmonių palaikus, tarsi tai būtų visiškai nereikšmingas dalykas. Įtraukiant į palaikų naikinimo darbą daugiau vietos žmonių, buvo stiprinamos antižydiškos nuostatos ir abejingumas civilizacijai. Žydų litvakų panteono sunaikinimas Lietuvoje lieka nei aptartas, nei įvertintas.

Žvelgiant nuo Gedimino pilies kalno į šiaurę, miesto panoramoje dominuoja koncertų ir sporto rūmai. 1965 m. Maskva skyrė lėšų, kad Vilniuje atsirastų naujas miesto simbolis, alternatyva Gedimino kalno bokštui, kad naujasis simbolis būtų ryškesnis už Katedrą ir Aušros vartus, dydžiu pranoktų baroko bažnyčias. Tiesa, ant rūmų fasadų nepamatysime Stalino periodo dekorų ir ženklų. Septintajame dešimtmetyje totalitarizmas ir ekspansija išreiškiami abstrakčiomis formomis. Rūmų fasado linijos išlenktos taip, kad primintų laivą, bangą, kuri kyla prieš Gedimino kalną.

1831 m. fortas ir 1965 m. rūmai siunčia Vilniui ir pasauliui tą pačią

Rusijos imperijos nuolatinės ekspansijos žinią. Didžiulis koncertų ir sporto rūmų pastatas pastatytas taip, kad galima būtų jį matyti iš svarbiausios miesto vietos – Gedimino prospekto pradžios priešais Katedrą. Vilniaus koncertų ir sporto rūmai – tai Rusijos imperijos sovietinio periodo, sovietinės Lietuvos katedra.

Statinių kaip Vilniaus koncertų ir sporto rūmai sovietinėje Rusijos imperijoje pastatyta daug, kiekviename didesniame mieste, nuo Frunzės iki Rygos, nuo Čeboksarų iki Vilniaus. Šie statiniai skiriasi pavidalu, konstrukcija, pavadinimu, bet jų koncepcija ir funkcija visur ta pati – stiprinti imperijos galią plėstis.

Įrašyti šį agresyvios imperijos monumentą į Lietuvos kultūros paveldo sąrašą buvo klaida, žmogiškumo aberacija, kurios priežastis turime atskleisti savyje. Užuoť pasiuntę šį imperijos mums paliktą laivą ten, kur jį pasiuntė ukrainiečių kovotojai, rūpinamės jį brangiai restauruoti. Kokių dar nelaimių mums reikia, kad suprastume, jog darydami blogą „savo“ žydams darome blogą visų pirma sau, Lietuvai?

JULIUS NORWILLA

Chaplinas: keli „raktiniai žodžiai“

Trumpas įvadas į didžiojo komiko retrospektyvą

Charlie Chaplinas (1889–1977) – iš tų didžiųjų aktorių ir režisierių, kurie XX a. pradžioje sukūrė kino meną. Walteris Benjaminas manė, kad Chaplinas tapo didžiausiu savo laikų komiku, nes įkūnijo gilumines amžininkų baimes. Chaplino personažas Valkata dažnai lyginamas su Franzo Kafkos personažu – žmogumi, nesuprantančiu jo gyvenimą valdančių jėgų, nesėkmingai bandančiu joms priešintis ir slėptis nuo priartėjusios grėsmės. Ir Kafkos, ir Chaplino personažuose pirmiausia save atpažino to amžiaus pradžioje susiformavusi karta. Su Valkata susitapatindavo ne vienas – jo mimiką, gestus, reakciją mėgdžiojo ir paprasti žiūrovai, ir garsūs menininkai. Nuo rugsėjo 3 d. „LRT Plius“ rodo Chaplino filmų retrospektyvą.

Vaikystė

Charlesas Spenceris Chaplinas gimė 1889 m. balandžio 16 d. Londone. Jo tėvai buvo aktoriai, vaidinę, šokę ir dainavę vodeviliuose. Vaikystė nebuvo laiminga. Tėvų keliai gana greit išsiskyrė. Tėvas vaikais nesirūpino, buvo alkoholikas ir mirė vos trisdešimt aštuonerių. Kol motina gaudavo vaidmenų, galėjo išlaikyti save ir tris vaikus. Bet ji prarado balsą ir prasidėjo problemos. Mėgindama išsilaikyti, ji siuvo marškinius ar net užsiėmė prostitucija. Netrukus prasidėjo problemos su psichine sveikata. Šeima vis dažniau keitė gyvenamąją vietą – teko gyventi net prieglaudose, sūnūs ieškojo darbų ir nelankė mokyklos. Kai motina atsidūrė psichiatrinėje gydykloje, sūnūs liko vieni. Pradėję geriau uždirbti, jie pirmiausia pasirūpino privačia gydykla motinai Anglijoje, vėliau Chaplinas ją įkurdino JAV.

Vaikystėje Chaplinas išbandė daug profesijų – pardavinėjo laikraščius, dirbo spaustuvėje, pūtė stiklą, patarnavo pas gydytoją, bet jį traukė scena. Jis užaugo anglų miuzikholuose. Pirmąkart scenoje Chaplinas pasirodė tada, kai mama dingio balsas. Teatro direktorius išstūmė penkerių metų berniuką į sceną, kad šis padainuotų vietoj mamos. Po kelerių metų Chaplinas pateko į vaikų trupę „The Eight Lancashire Lads“, užsirašė į aktorių agentūrą ir pradėjo vaidinti Vest Endo teatruose. Būdamas aštuoniolikos jis jau sulaukė populiarumo ir devyniolikos prisijungė prie garsios Fredo Karno trupės „Karno London Comedians“, kuri vaidino ne tik D. Britanijoje, bet ir Prancūzijoje, JAV. 1910 m. buvo nuspręsta siųsti Chapliną gastrolių į JAV. Kitas šansas vykti į JAV atsirado 1912 m. spalį. 1913-ųjų rudenį jam buvo pasiūlytas metų kontraktas su „Keystone“, o kitų metų sausį jis pirmą kartą atsistojo priešais kino kamerą.

Charlie Chapliną labiausiai išgarsino Valkatos personažas

Tada ir prasidėjo didžioji Chaplino istorija.

Mackas Sennettas ir „Keystone“

Macko Sennetto 1912 m. įkurtoje „Keystone Studios“ pradėjo formuotis tai, ką dabar vadiname nebyliaja komedija. Sennettas gamino daug komiškų farsų, jo kiekvieną savaitę pasirodančios komedijos buvo neįtikėtinai populiarios, ypač jei veikėjai buvo „Keystone Cops“ – nevykėliai policininkai, dalyvaujantys gaudynių scenose. Būtent Sennettas pastebėjo su Karno trupe gastroliuoti į JAV atvykusį Chapliną ir pakvietė jį filmuotis. Pakvietė ir pasigailėjo: ekrane Chaplinas atrodė pernelyg jaunas, antipatiškas, neįtikinantis, nors netrukus Sennettas suprato, kad apsiriko. Bet iš pradžių Chaplinas vaidino tik blogus personažus, apgavikus, girtuoklius. Filmai buvo trumpi, jų buvo daug, pavyzdžiui, vien 1914 m. „Keystone Studios“ išleido 35 komedijas su Chaplinu – piktadariu Chasu. Tai buvo dinamiškos komedijos, kuriose vienas gegas keitė kitą, o tarp populiariausių buvo mėtymasis tortais ir spyriai į užpakalį. Darbas studijoje tapo gera profesionalumo mokykla. Bet Chaso personažas jau pasižymėjo visais tais charakterio bruožais, kuriuos netrukus, po išsiskyrimo su „Keystone“, įgis naujas Chaplino herojus.

Valkata

Pirmąkart garsųjį Čarlio kostiumą ir kypuojančią anties eiseną žiūrovai pamatė 1914 metais. Tačiau tai dar nėra garsiojo Valkatos gimimo data. Jis pradėjo formuotis 1915–1916 m., kai Chaplinas pasikeičia Charleso vardą į Charlie, pasirašo sutartis su „Essanay“ ir „Mutual“ studijomis, kurios jam suteikė ne tik geras finansines galimybes, bet ir neribotą kūrybos laisvę. Vienas po kito kino ekranuose pasirodo ankstyvieji Chaplino šedevrai, tarp jų „Valkata“ (1915), „Imigrantas“ (1917), „Šuniškas gyvenimas“ (1918), o filmuose atsiranda iki tol nepastebėti tragiški ir lyriniai akcentai.

Po truputį Chaplino filmai įgyja vis daugiau melodramos bruožų – regis, jis nori sužadinti juoką pro ašaras.

Kino istorikai tvirtina, kad Valkatos apranga – nuoroda į populiariausio XX a. pradžios Europos komiko Maxo Linderio kostiumą. Linderio personažas buvo tobulų manierų puošėiva, dendis. Chaplinas autobiografijoje taip aprašė Valkatos atsiradimą: „Norėjau, kad mano kostiume viskas būtų prieštaringa: plačios kelnės ir pernelyg siauras švarkas, katiliukas, kuris man buvo per mažas, ir didžiuliai batai. Iškart nenusprendžiau, būsiu senas ar jaunas, bet prisiminęs, kad Sennettas laikė mane per jaunu, priklijavau mažus ūsiukus, kurie, kaip man atrodė, turėjo padaryti vyresniu, bet kartu ir neslėpti mano mimikos. Rengdamasis dar negalvojau apie tai, koks charakteris turi slėpti už šios išvaizdos, bet kai tik baigiau, kostiumas ir grimas pasufleravo įvaizdį. Aš jį pajutau ir, grįžus į filmavimo paviljoną, mano personažas jau buvo gimęs.“

Šis personažas netrukus tapo vienu labiausiai atpažįstamų pasaulio kultūros istorijoje, jo neįmanoma su kuo nors supainioti. Jo vardas ilgam tapo kinematografo sinonimu, o Sigmundas Freudas tvirtino, kad kiekviename filme Chaplinas vaidino save ir padedamas Valkatos tvarkėsi su savo vaikystės traumomis. Gal todėl kino tyrinėtojai dažnai lygina Valkatą su klasikinių graikų mitų herojais. Jie pabrėžia, kad Chaplino pilnametražiai filmai (kuriuos ir rodys „LRT Plius“) turi tris pagrindinius komponentus: tai žmogaus didvyriškumo ir beatodairiškos kovos už teisę būti laimingam tema, kontrastas tarp herojus jungiančių jausmų ir juos supančio pasaulio šlykštumo, melodramatiška pabaiga. Būtent ji ir suteikia Čarlio veiksmams naują lygmenį, tampa humanistinio požiūrio į pasaulį manifestu. Jamesas Agee yra rašęs, kad Chaplinas buvo pirmasis, „suteikęs sielą nebyliajai kalbai“. Gal todėl Chaplino filmai vis dar „kalbasi“ ir su šiuolaikiniais

žiūrovais, nors nuo kai kurių atsiradimo praėjo jau šimtas metų.

„United Artists“

1919 m. balandį keturi tada populiariausi JAV kino menininkai Charlie Chaplinas, Mary Pickford, jos vyras Douglasas Fairbanksas ir režisierius Davidas W. Griffithas įsteigė nuosavą studiją „United Artists“. Tai buvo svarbus žingsnis visam amerikiečių kinui, liudijęs, kad menininkai nori kurti nepriklausomus nuo didžiųjų studijų filmus. Chaplinas – vienas pirmųjų, kurį galima pavadinti kino autoriumi: jis pats rašė scenarijus, režisavo, vaidino, kūrė filmų muziką ir buvo jų prodiuseris. Chaplino sūnus Sydney'as juokavo, kad, jei mokėtų, tėvas pats statytų dekoracijas ir siūtų kostiumus.

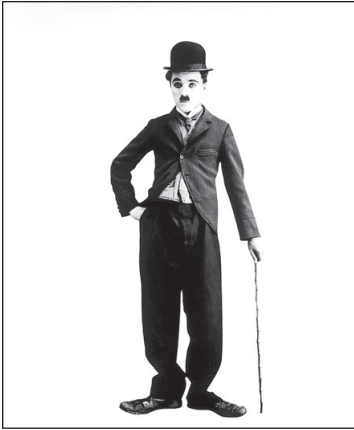
Muzika ir garsas

Chaplinas nemokėjo muzikos rašto, bet muzika jo gyvenime buvo labai svarbi. Tokius kaip jis vadino „švilpaujančiais kompozitoriais“ – jie dirbo su sekretoriais. Savo filmų partitūras Chaplinas visada kūrė pats, bet naudojo ir svetimą medžiagą. Chaplinas buvo reiklus sekretoriams ir aranžuotojams, juolab kad iki pat gyvenimo pabaigos būtent muzika, o ne kalba buvo pagrindinė emocinė jo filmų siužetų ir vaidybos atrama. Savo muzikines idėjas jis dažniausiai „diktudavo“ grodamas smuiku, nors galėjo groti ir fortepijonu.

Chaplinas buvo iš tų nebyliojo kino genijų, kurie iš pradžių nepripažino garsinio kino ir beveik dešimt metų atsisakinėjo kurti vadinamuosius kalbančius filmus. Vienas jo argumentų buvo, esą jau pirmasis Valkatos anglų kalba ištartas žodis sugriauš personažo universalumą, tipiškumą, tai, kas pavertė jį savu įvairių pasaulio kampelių žmonėms. Bet 1940 m. filme „Didysis diktatorius“ Chaplino sakomi žodžiai buvo suvokti kaip jo nevirties gestas, kaip šūkis „Negaliu tylėti“ ir tai tik sustiprino filmo antikarinį skambesį. 6-ajame dešimtmetyje, jau gyvendamas Šveicarijoje, Chaplinas iš naujo parašė muziką ankstyviesiems filmams. Paskutine jo partitūra 1971 m. tapo nauja „Mažylio“ (1921) garso takelio versija.

Politinės pažiūros

FTB direktorius J. Edgaras Hooveris itin nemėgo Chaplino ir kaltino jį komunistinėmis pažiūromis, nors ir neturėjo jokių įrodymų. Chaplinas draugavo su Hooveriui įtartinais žmonėmis, kad ir su Sergejumi Eizenšteinu, kai šis gyveno Holivude. Garsiosios Holivudo antikomunistinės „raganų medžioklės“ metais politinės Chaplino pažiūros

ir buvo priežastis, kodėl jis paliko JAV. 1952-aisiais, išsirengęs į Angliją filmuoti „Ramos ugnį“, Chaplinas sužinojo, kad iš jo atimta teisė grįžti. Po daugelio metų paaiškėjo, kad pagrindo nebuvo, bet Chaplinas jau buvo iškart nusprendęs į JAV negrįžti. Spaudos pranešime jis paskelbė: „Buvau galingų reakcijos grupių melo ir propagandos objektas. Pasinaudojusios savo įtaka, remdamos bulvarinę spaudą, jos sukūrė aplink mane nesveiką atmosferą. Atmosferą, kurioje liberalių pažiūrų žmonės gali būti atakuojami ir jiems gali būti pareikšti kaltinimai. Tokiomis sąlygomis nematau jokios galimybės tęsti darbą JAV ir atsakau teisės gyventi JAV.“ Jis įsikūrė Šveicarijoje, kur gyveno iki pat mirties 1977-aisiais.

Moterys ir skandalai

Pirmąkart Chaplinas įsimylėjo 1915 metais ir nuo tada šis jausmas (nors objektai ir keitėsi) įkvėpė kiekvieną jo filmą. Chaplinas oficialiai buvo vedęs keturis kartus, bet garsėjo ir meilės romanais – tarp jo sužadėtinų ir meilužių buvo ne viena kino žvaigždė, kad ir Pola Negri, susižavėjimo Chaplinu neslėpė ir balerina Anna Pavlova. Skandalų šaltiniu dažnai tapdavo Chaplino jausmų objektai – nepilnametės, paauglės mergaitės, ir tai iki šiol meta ant jo šešėlį. Pirmąkart Chaplinas vedė 1918 m., bet santuoka su septyniolikmete Mildred Harris netruko ilgai. Paskui buvo santuokos su Lita Grey, Paulette Goddard. 1943 m. Chaplinas vedė trisdešimt šešeriais metais jaunesnę Ooną O'Neill – dramaturgo Eugene'o O'Neillo, kuris priešinosi santuokai, dukterį. Jie buvo kartu iki pat Chaplino mirties, susilaukė aštuonių vaikų. Iš ankstesnių santuokų Chaplinas turėjo dar tris. Komikas Stanas Laurelas – Chaplino kolega dar nuo Fredo Karno trupės laikų – yra sakęs, kad Chaplino santuoka su Oona buvo viena gražiausių meilės istorijų: „Jie ilgai gyveno kartu ir buvo labai laimingi.“

PARENGĖ Ž. P.

Asmeniška yra politiška

Nauji filmai – „Įvykis“

AUGUSTĖ NALIVAIKĖ

Audrey Diwan dramoje „Įvykis“ („L'événement“, Prancūzija, 2021) žiūrovams itin jautriai parodoma šūkio „asmeniška yra politiška“ (angl. *personal is political*) prasmė. Prie šio šūkio populiarinimo prisidėjo antros bangos feministės, kurios teigė, kad asmeninės moterų patirtys dažnai yra nulemtos politikoje įsisenėjusių patriarchalinių nuostatų bei lyčių nelygybės.

Pagrindinė filmo veikėja Ana, 23 metų literatūros studentė, susiduria su problema: supratusi, kad laukiasi, 1963 m. Prancūzijoje, kurioje abortai – kriminalinis nusikaltimas, ieško būdų nutraukti nėštumą. Neplanuotas nėštumas gali pasirodyti sena kaip pasaulis problema, ir moterų teisių aktyvistės nuolat kartoja, kad, uždraudus abortus, uždraudžiami tik saugūs abortai, nes moterys vis tiek ieškos būdų, dažnai pavojingų, nutraukti nėštumą. Net ir šiandien moterų teisė apsispręsti dėl nėštumo nėra savaime suprantamas dalykas, ji

nuolat tampa diskusijų ir politinių sprendimų objektu. „Įvykis“ puikiai atskleidžia moterų reprodukcinių teisių ribojimo problematiką, pateikdamas ir platesnį moterų padėties ir seksualumo to meto Prancūzijoje kontekstą.

Filmo atmosfera kuriama taip, kad jaučiai įsipatoginti kino salės kėdėje žiūrint šį filmą labai sunku. Aborto tema, nors ir reikalinga bei neišvengiama, neretam žiūrovui bus „nepatogi“. Dažnai galvojama, kad tai labai asmeniška, ir vengiama praskleisti stereotipais apipintą nėštumo nutraukimo temos šydą. Bet galbūt už pačią temą dar „nepatogiau“ darosi matant Anos su kiekviena nėštumo savaite didėjančią neviltį. Laikas bėga, o problema išlieka. Jauna moteris supranta, kad buvimas šioje situacijoje yra labai vienišas reikalas. Aborto temos visuomenėje ir tarp medikų tabu ir reali kalėjimo grėsmė palieka Aną, atrodytų, beviltiškoje situacijoje. Vietomis filmas tarsi „peržengia“ į kūno siaubo (angl. *body horror*) žanrą, prie to prisideda ir siaubo filmus primenantys pavieniai garsai,

sustiprinantys neišvengiamos pražūties jausmą. Tačiau tokią emocinę atmosferą atsveria Anos ryžtas. Nepaisant baimės dėl ateities ir vienvakės jausmo, pagrindinę filmo heroję palaužti sunku.

Kas yra kitas žmogus, atsakingas už padėtį, į kurią pakliuvo Ana, sužinome tik įpusėjus filmui. Žiūrovui neparodomas ir „lemtingas“ įvykis. Panašu, kad Ana sąmoningai nenori to prisiminti. Toks naratyvas taip pat atitraukia žiūrovą nuo „kam darė, jei negali gyventi su pasekmėmis“ mąstymo ir koncentruojasi į kūno autonomijos ir laisvo apsisprendimo temą. Nepageidaujamo nėštumo atveju dalis visuomenės ar net artimieji dažnai linkę kaltinti moterį, tačiau čia režisierė labai tikslingai nepalieka erdvės tokioms interpretacijoms.

„Įvykis“ nufilmuotas (operatorius Laurent Tangy) taip, kad atrodo, jog žiūrovas beveik visą laiką seka Anai už nugaros, žiūri jai pro petį. Tai sukuria intymumo įspūdį. Jaučiame, kad ši istorija yra labai arti, pagrindinei veikėjai pradėdame jausti empatiją, stebime, kas įvyks toliau. Anai

Kadras iš filmo „Įvykis“

tarytum pasakos herojei reikės įveikti begalę kliūčių, kad pasiektų savo tikslą. Šiame filme tikslas – laisvė. Laisvė nuo su lytimi susijusių visuomenės ir artimųjų lūkesčių, laisvė rinktis ateitį, laisvė būti savimi.

Ana per visą filmą kalba nedaug. Tai gana simboliška, turint omeny tuometinį moterų gyvenimo suvaržymą. Tiek Ana, tiek kitos moterys tarsi neturi balso. Tačiau Ana tylą atsveria ryžtingais savo veiksmais, ji tiesiog atsisako pasiduoti, nors kiti jai pataria „priimti savo likimą“. Filme taip pat subtiliai kvestionuojamas moterų seksualumo suvaržymas, „ištrynimasis“ iš viešosios erdvės. Filme tiek vaikims, tiek merginoms susilaikyti nuo sekso ir apsimesti, kad niekas apie tai negalvoja, yra sunku, tačiau

merginas, apie kurias „sklando kalbos“, aplinka baudžia griežčiau. Nepageidaujamas nėštumas – taip pat tik merginų atsakomybė. Tai yra dar vienas įdomus lyčių nelygybės aspektas, perteikiamas „Įvykyje“.

Aną vaidinanti aktorė Anamaria Vortolomei palieka neišdildomą įspūdį. Ne veltui ji buvo apdovanota Lumière'ų prizų už geriausią aktorės darbą. Scenarijus parašytas remiantis autobiografiniu Annie Ernaux romanu, ir nors veiksmas vyksta 7-ojo dešimtmečio Prancūzijoje, istorija yra tiek pat aktuali šiandien. Jei ne subtilūs laikotarpį nusakantys ženklai, iš pradžių galima pagalvoti, kad Anos ir jos draugų gyvenimas verda šiandien. Tai rimtas filmas, priartinantis prie „nepatogios“, bet laikui nepavaldžios temos.

Kreivi filmai kreiviams žiūrovams

Vilniaus *queer* festivalio „Kreivės“ programa

Rugsėjį devintąjį kartą vykstančių „Kreivių“ filmų programos formatas ištikimiams festivalio lankytojams pasirodys pažįstamas – konkursinė trumpametražių filmų programa, šmaikščiai vadinama „Trumpikėmis“, ir bendroji festivalio programa „Kryptys“. Taip pat neišblėsta festivalio organizatorių noras plėtoti atminties temą, į ją gilintis ir ieškoti istorijos paraštėse užmirštų ar iš naujo prisimintų *queer* tapatybių – šiemet išplečiama „Atminčių“ programa, kviečianti pažvelgti ir į Rytų Europos ankstyvąją *queer* kiną. Festivalyje vietą atranda ir ukrainietiškas kinas – su pora į festivalį atvykstančių režisierių atkeliauja ir keli trumpametražiai filmai, kurie bus rodomi specialiaame seanse.

Nors filmų konkursinėje trumpametražių programoje šiek tiek mažiau nei įprastai, čia nemažai įvairovės: rasime tiek nuolat fiksuojamo LGBTQ+ bendruomenės skausmo ir džiaugsmo, tiek paau-glystės paieškų, įdomių kino kalbos panaudojimo būdų ir net įžūlių juokelių. Džiugu, kad konkursinę programą pirmąkart papildė ir lietuviškas kinas (Luko Kacinausko „Aš buvau Maksas“ ir Sauliaus Baradinsko „Techno, mama“).

Bendrojoje festivalio programoje „Kryptys“ rodomame filme „Slenkstis“ („Limiar“, rež. Coraci Ruiz, 2022) tyrinėjami motinos ir

sūnaus, ieškančio savo lyties tapatybės, santykiai per tėvų perspektyvą – paauglio mama yra priversta reflektuoti savo pačios atsiminimus, patirtis ir požiūrį, kad geriau suprastų savo vaiką, jo tapatybę ir dar beprasidedančią gyvenimo kelionę. Į „Kreives“ atvykstantis Karelis Tuyschaeveris savo filme „Ramiau, smarkuoli“ („Easy Tiger“, 2022) bando perteikti kitokius bendravimo ir supratimo būdus, tyrinėdamas gestų kalbos ir kūniškumo vaidmenį ne tik dviejų vyrų santykiuose, bet ir kine. O filme „Tu man gražus kaip vasaros diena“ („Bashtaalak sa'at“, rež. Mohammad Shawky Hassan, 2022) meilės istorijos ir nuotykių sulyginami su pasakomis ir, pasitelkus egiptietiškos muzikos intarpus bei „Tūkstančio ir vienos nakties“ stilių, perteikia pasakojimą apie meilę, išsiskyrimus ir poliamoriją.

Didžioji dalis programos „Atmintys“ filmų siūlo pažvelgti į praeitį ir iš naujo permąstyti *queer* tapatybes istorijoje. Daug dėmesio skiriama Rytų Europos regionui ir jo kinui. Praėjusio amžiaus komunistinėje Lenkijoje, kaip ir visoje Rytų ir Vidurio Europoje, homoseksualumas ir translytiškumas nebuvo dažnos ir priimtinos temos, tačiau Lenkijos kino istorijoje vis tiek atsiranda filmų, kurie apie tai šnekėjo be metaforų,

cenūros, nors dėl to turėdavo iškilti mėgėjiškame lygmenyje. Festivalyje rodomi lenkų archyviniai filmai: „Nesusipratimas“ („Nieporozumienie“, rež. Piotr Majdrowicz, 1978) ir „Transseks“ („Transsex“, rež. Andrzej Marek Drązewski, 1988). Tiesiogiai translyčių moterų padėtį atspindi ir tuometinės Jugoslavijos režisieriaus Želimiro Žilniko 1995 m. filmas „Marble Ass“ („Dupe od mramora“): nors pagrindinė filmo veikėja yra priversta parduoti savo kūną ir labai dažnai patiria smurtą, ji pati saviironiškai geba pasiskelbti heroje, seksualiniu darbu mažinančia potencialių prievartautojų gretas. Iš Rytų Europos grįžtama į Lietuvą, o tiksliau, sovietmetį, ir iš naujo stebint netyčia *queer* tampančius „Suaugusių žmonių žaidimus“ (rež. Ilja Rudas-Gercovskis, Algimantas Kundelis, Marijonas Giedrys, 1967) bandoma permąstyti Lietuvos *queer* kino ištakas ir jų pradžią bei pačių filmų priėmimą, kai kreivėja ir pačių žiūrovų žvilgsniai. Programoje atsiranda du filmai, fiksuojantys jau dabartinį atsigręžimą į *queer* istoriją paieškas: „Nelly ir Nadine“ („Nelly & Nadine“, rež. Magnus Gertten, 2022) ir „Rebel Dykes“ (rež. Harri Shanahan, Siân A. Williams, 2021). Tai, kad *queer* vaizdavimo praeityje permąstymas yra vienas svarbiausių festivalio akcentų, sufleruoja ir per

„Rebel Dykes“

festivalį rugsėjo 11 d. Kirtimų kultūros centre pristatomas „Kreivių“ žurnalo trečiasis numeris, kuriame šiemet taip pat dominuoja atminties ir archyvų tematika.

Šiais metais vietos festivalio programoje atsiranda vietos ir specialiam ukrainietiško kino seansui, kuriame rodomi filmai atskleidžia ne tik Ukrainos *queer* tapatybes, bet ir šiai šaliai labai gerai pažįstamą nepastovumo jausmą. Filme „Nuošliauža“ („Zsuv“, rež. Oleksių Radynski, 2017) tai pasitebima labai aiškiai – jame dokumentuojamas atstumtųjų, užėmusių vieną iš porevoliucinio Kyjivo rajonų, gyvenimas. O kiti du filmai – „Jūsų Mišelė“ („Vasha Mishel“, rež. Olena Siyatovska, 2021)

ir „Ryšys“ („Sv'iazok“, rež. Zhanna Ozirna, 2018) pažvelgia į *queer* ir *trans* tapatybes per normalumo ir santykio su šeima prizmę, o neramumo ir neaiškumo jausmas lieka filmų kontekstuose: svajonėse apie normalų gyvenimą ir nesusikalbėjimuose tarp labai skirtingas istorines patirtis išgyvenusių kartų.

Vilniaus *queer* festivalis „Kreivės“ vyks rugsėjo 7–11 d., o rugsėjo 30 d. – spalio 2 d. persikels į Kauną. Nemažą festivalio „Kreivės“ filmų programą lydės ir susitikimai su režisieriais, diskusijos, vakarėliai bei kiti renginiai. Daugiau informacijos: www.festivaliskreives.lt

PARENGĖ MARIJA MARTINAITYTĖ

Pelenės yra nemirtingos

Krėsle prie televizoriaus

Lietuviškų medijų nususimą liudija televizorių ekranuose nuolat demonstruojamas šalies gyventojų susižavėjimas savimi, garsenybių gyvenimo būdo bei jų kulinariinių sugebėjimų mėgdžiojimas ir, žinoma, didvyriai. Tarp pastarųjų svarbiausi sportininkai. Jų garbinimas (lydimas žodžių „sutriuškino“, „palaužė“, „nugalėjo“ ir pan.) man visada atrodė ryškiausias sovietinio mentaliteto reliktas nepriklausomoje Lietuvoje. Sportas buvo galinga sovietų propagandos atrama. Dabar ši funkcija tokia pat svarbi kaip ir tais laikais, kai lietuviai priešinosi režimui tik sporto salėse ar stadionuose. Puikybės pritvinkę Lietuvos krepšininkų sirgaliai ir sirgalės, LRT „Panoramos“ nufilmuoti Kelno lauko kavinėse dar prieš prasidedant krepšinio čempionatui, iškalbingai apibūdina, regis, didesnę tautos dalį. Sirgalių lūkesčiai skamba gana komiškai, ypač turint galvoje pirmųjų Lietuvos rinktinės „mūšių“ rezultatus. Su auksinėmis žuvelėmis ir miegančiomis krepšininėmis fotografuojasi Lietuvos prezidentai, sportininkų šlovinimu prasižada žinios, o viena nyki žurnalistė net įsigudrino iš sportininkų lūpų plūstančias nykias banalybes paversti „firminiu“ LRT ženklui. Kokia tauta, tokie ir didvyriai, bet, blaiviai pasvarčius, sportininkai juk dirba savo darbą, už kurį pelno deramą atlygį, o valstybės išmokos ir apdovanojimai dosniai dalijami ir jų treneriams bei aptarnaujančiam personalui.

Tauta ir jos didvyriai – viena Pierre'o Schoellero filmo „**Liaudis ir jos karalius**“ (LRT Plius, šįvakar, 9 d., 21.30) temų. Filmą nukelia į 1789-ųjų Paryžių. Bastilija ką tik sugriauta, miesto gatvėse sklando laisvės dvasia. Skalbėja Francuz (Adèle

Haenel) ir valkata Bazilis (Gaspard Ulliel) apsvaigę nuo meilės ir revoliucijos. Kartu su savo draugais jie stebi įkurto Nacionalinio susirinkimo posėdžius ir tampa naujos politinės sistemos kūrimo liudininkais. Istorinėje freskoje, kurios vaizdai primena Jacques'o-Louis Davido drobės, o kai kurias jų detales pamiršo net patys prancūzai, Schoelleras suduria fiktyvius liaudies personažus ir istorines figūras. Vieną pastarųjų – revoliucinio teroro iniciatorių Maximilieną Robespierre'ą – suvaidino ir pas mus mėgstamas Louis Garrelis. Jis taip apibūdino filmo „žinutę“: „Nė vienas iš mano bendrapiliečių, net labai gerai išsilavinusių, nesugebėtų iškart išdėstyti revoliucijos chronologijos. Jakobinai, žirondistai – kas, iš kurios pusės ir kodėl. Todėl pirmiausia filmas – tai labai detali, net daugiasluoksnė rekonstrukcija. Be to, kad ir kaip juokingai tai skambėtų, bene svarbiausia Pierre'o ambicija buvo parodyti Prancūzijos liaudį. Vadovėliuose rašoma: liaudis sukėlė revoliuciją, liaudis paėmė Bastiliją. Liaudis ir dabar bet kuriuose politiniuose debatuose – abstraktus konceptas, jį galima aukoti bet kokiems tikslams. Bet kas iš tikrųjų buvo tie žmonės, kurie 1789 m. nuvertė monarchiją ar 2017-aisiais išrinko Macroną? Štai apie tai ir filmas.“

Kitoks Paryžius iškyla Charlie Chaplino 1923 m. sukurtoje „**Paryžietėje**“ (LRT Plius, 10 d. 21 val.). Filmo sumanymas gimė Chaplinui keliaujant po Europą. Režisierius kalbėjo: „Paryžietė“ bus pats svarbiausias iš mano filmų. (...) kad ir kas lauktų filmo – sėkmė ar žlugimas, vis dėlto manau, kad jis bus savitas ir vaidybos, ir veiksmo rutuliojimo požiūriu... Jame nebus

sudėtingų efektų, tik žmogiškos kančios ir džiaugsmo pasireiškimas, ir dar humoro jausmas.“ Filmą buvo sumanytas kaip Ednos Purviance, kuri beveik dešimt metų vaidino Chaplino filmuose ir buvo jo partnerė, meistriškumo įrodymas, todėl ir Chaplinas „Paryžietėje“ suvaidina tik epizodinį stoties nešiko vaidmenį. Filmą buvo Purviance ir Chaplino atsisveikinimas.

Purviance herojė Mari – turtingo pagyvenusio vyro Pjero išlaikytinė. Paryžiuje ji sutinka jaunystės meilę Žaną. Jis tapo dailininku. Mari užsako jam portretą ir seni jausmai atgyja, bet Mari sunku pasirinkti. Ji priprato prie prabangaus gyvenimo...

Chaplinas didžiavosi filmu, tad kritika „Paryžietei“ jį labai įskaudino. JAV filmas sulaukė cenzūros įsikišimo, mat tema tiems laikams buvo drastiška. Ir nors cenzūros draudimai visada tik skatino žiūrovus, šįkart pavedė ir jie. Chaplino biografijos autorius Davidas Robinsonas rašė: „Kritikai sakė publiškai, kad tai nuostabus meno kūrinys, bet Chaplino auditorija juo domėjosi ne kaip didžiu menininku – žmonės jį mylėjo, nes buvo juokingas.“

Televizijų nuomonė apie savo žiūrovus kartais taip pat kelia klausimų. Štai LNK (10 d. 16 val.) po sočių savaitgalio pietų siūlo pasižiūrėti Jameso D'Arcy dramą „**Atsiminimai iš Italijos**“ – pasakojimą apie Londono menininką Robertą (Liam Neeson), kuris atvyksta kartu su sūnumi į Toskaną skubiai paroduoti po žmonos ir mamos mirties paveldėtą namo. Bet namas apgriuvo ir teks jį remontuoti, o kartu ir sugrįžti į prisiminimus, kurie tėvą ir sūnų paskatins keistis. LRT Plius (15 d. 21.33) elitui siūlo

„Liaudis ir jos karalius“

„Paryžietė“

jauno režisieriaus Frano Kranzo „**Mišias**“ (2021), kurių herojai yra dvi šeimos. Jos susitinka bažnyčios konferencijų salėje. Pokalbis bus sunkus, mat vienos poros sūnus sukėlė šaudynes mokykloje, kitos yra jų auka. Iš pradžių abi poros atrodo nedrąsios, bet palaipsniui vis labiau atsiveria, leisdamos kalbėti jausmams.

Galite mane smerkti, bet pasiilgau romantinių komedijų, todėl mielai pasižiūrėsiu Jonathano Leviņe'o „**Be šansų**“ (LNK, 10 d. 21.55). Jos herojai – viena įtakingiausių pasaulio moterų, JAV valstybės sekretorė Šarlotė (Charlize Theron), turinti šansų tapti pirmąja JAV prezidente, ir ekscentriškas, ką tik iš darbo išmestas žurnalistas Fredas (Seth Rogen), kuris vaikystėje karštai mylėjo Šarlotę. Susitikusi

Fredą vakarėlėje, Šarlotė pasiūlo jam tapti jos kalbų rašytoju. Regis, tobulą politikę ir žolės mėgėją sieja šis tas daugiau, nei gali atrodyti iš pirmo žvilgsnio.

Niūrus ir daug nemalonių naujienų žadantis politikos sezonas jau prasidėjo. „Be šansų“ taip pat primins apie ekologijos problemas, turtingas korporacijas, ideologijų kovas, lytinę diskriminaciją, kvailius prezidentus bei pasipūtusius premjerus. Tačiau pasakų, ypač apie šių dienų pelenes, kūrėjai, regis, nuoširdžiai tiki, kad visos problemos yra išsprendžiamos. Užtenka tik žiupsnelio idealizmo, šiek tiek sveiko proto ir didelės meilės.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Anonsai

Ankstyvojo kino festivalis „Pirmoji banga“

XX amžiaus viduryje nedaugelis būtų drįsę suabejoti, kad kinas yra dominuojanti masinė pramoga pasaulyje. Šis statusas buvo pelnytas ne per vienus metus. Pirmais savo gyvavimo dešimtmečiais kinui dėl žiūrovų dėmesio teko pakovoti su visa aibe scenos menų: nuo vodevilio pasirodymų iki teatro trupių ir magijos šou.

Pagrindinis naujojo meno konkurentas ilgą laiką neabejotinai išliko cirkas. Todėl neturėtų stebinti, kad ankstyvajame kine neretai ieškoma progų parodyti akrobatinius triukus, o daugelio filmų dėmesio centre atsiduria cirko ir jo artistų gyvenimo kasdienybė. Tokie filmai kaip Ewaldo Andrè Dupont'o „Varjetė“ („Varieté“, 1925) arba Todo Browningo „Išsigimėliai“ („Freaks“, 1932) demonstruoja, kad pirmieji Europos ir Amerikos režisieriai

gana ilgai stengėsi išlošti flirtuodami su įprasta cirko auditorija. Cirko tradicija padovanojo kinui pirmąsias žvaigždes (tarp jų – Charlie Chapliną ir Busterį Keatoną) ir paskolino nemažai kūrybinių idėjų: komiškus kritimus ir susižalojimus, persirengimu grįstus pokštus, charakteringą veikėjų eisena, daug kitų lengvai atpažįstamų elementų.

Šiuo giminingumu galima bus įsitikinti rugsėjo 15–18 d. septintą kartą vyksiančiame Europos šalių kino forumo „Scanorama“ satelitiniame ankstyvojo kino festivalyje „Pirmoji banga“. Dalis jo programos bus skirta būtent filmams, kuriuose svarbią vietą užima cirkas. Tarp jų – iki 2020-ųjų dingusia laikyta Georgo Jacoby drama „Prietarai“ („Aberglaube“, 1919) ir amerikietiškas švedų kino klasiko Victorio Sjöströmo filmas „Gaujantis antausius“ („He Who Gets Slapped“, 1924). Pagrindinį vaidmenį jame sukūrė legendinis „tūkstančio veidų“ aktorius Lonas Chaney, išgarsėjęs dėl savo gebėjimo neatpažįstamai keisti išvaizdą.

Seniausi šios programos filmai šiemet skaičiuos 110-uosius gyvavimo metus. Juose bus galima išvysti ne tik tikrus cirko artistus, bet ir didžiausius honorarus tuo metu Danijoje gavusį kino aktorį Valdemarą Psilanderį. Savo laiku laikraštis „Dziennik Wileński“ jį vadino Vilniaus publikos numylėtiniu.

2022-aisiais kino pasaulis mini vieno iš kino pionierių ir lėlinės animacijos pradininkų Vladislavo Starevičiaus 140-metį. Jo kelias į kiną taip pat kirta scenos menų teritoriją. Vaikystėje „vabzdžių dresuotoją“ įkvėpė blusų teatras, kuriame blusos tempdavo vežimėlius, šokinėdavo per lyną ir čiulpdavo dresuotojos kraują. Šiam kino pionieriui festivalis skirs išsamią retrospektyvinę programą, kurioje bus ir Lietuvoje bent 100 metų nerodytų filmų.

Pagrindinę vietą joje užims Starevičiaus ilgametražis šedevras „Lapinas Reinikis“ („Le Roman de Renard“, 1937). Tai buvo vienas pirmųjų ilgametražių animacinių filmų pasaulyje, ruoštas beveik

dešimtmetį, filmuotas 18 mėnesių ir aplenkęs žymiąją Walto Disney'aus „Snieguolę ir septynis nykštukus“.

Šalia „Lapino Reinikio“ bus parodyti carinėje Rusijoje sukurti vaidybiniai filmai, kuriuose naudojami specialieji efektai ir filmavimo triukai savo išmone nenusileidžia žymiajam fantastinio kino pradininkui Georges'ui Mélièsui. O jauniausiems archyvinio kino mėgėjams bus pristatyta Prancūzijoje kurtų lėlinės animacijos trumpametražių filmų programa. Ją papildys edukacinės dirbtuvės vaikams su Kauno lėlių teatro konstruktoriumi Audriumi Bartninku, jose bus naudojamos specialios lėlės, imituojančios žymiuosius Starevičiaus vabalus.

Festivalio lankytojai turės unikalią progą susipažinti ir su vienu įdomiausių ankstyvojo kino elementų – japonų nebylių kiną lydinčio profesionalaus pasakotojo *benshi* menu. Tęsiantis kabuki, no ir bunraku teatrų tradicijas, *benshi* pasakojimas gimė iš būtinybės

„Gaujantis antausius“, 1924 m.

išversti japonų žiūrovams anksčiausius filmus, dažniausiai pasiekdavusius šalį iš JAV. Tačiau ilgainiui jis tapo neatsiejama net ir Japonijoje kuriamų filmų dalimi. Patyręs pasakojimo meistras buvo ne mažiau, o gal ir labiau paklausus nei filmui muzikinį foną kuriantys muzikantai.

Šiuo metu *benshi* profesija beveik išnykusi. Vis dėlto saujelė entuziastų palaiko ją gyvą. Vienas jų – profesionalus kino pasakotojas Ichiro Kataoka – atvyks į Lietuvą, kad įgarsintų nebylius ankstyvąjį Japonijos kiną pristatančios festivalio programos filmus.

RENGĖJŲ INF.

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

Naujas žvilgsnis į XX a. II pusės – XXI a.

Lietuvos dailę

Paroda „Patalai ir purslai. Laisvalaikis XX–XXI a. Lietuvos dailėje“

Paroda „Kartais Vėra taip atrodo. Veronikos Šleivytės (1906–1998) fotografijos“
Galerijos kieme – mažosios architektūros ekspozicija „Erdviškumai“

Radvilų rūmų dailės muziejus

Vilniaus g. 24

Emilijos Skarnulytės paroda „Švytintys kambariai“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Paroda „Iš nusidėjėlių didžiausia“: Vladislovo Neveravičiaus paveikslas „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“

Paroda „Iš Žemaitijos dvarų kolekcijų. Žemaičių muziejaus „Alka“ rinkinys“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalų g. 3A

Paroda „Nematomi. Istoriniai baldai iš šiuolaikinio dizaino perspektyvos“ iki 11 d. – paroda „Lutum magnum“

V. Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Paroda „Paralelinis laikas“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalų g. 1

Paroda „Išpakuojam! Henrio Gaidžio dovana Lietuvai“

Senasis arsenalas

Arsenalų g. 3

Archeologės Rimutės Rimantienės 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Ar galima šnekėtis man su jais?“ Paroda „Ką pasakoja kalavijai?“ Paroda „Kuršo kalavijas: atgimęs baltų genties ginklas“

Istorijų namai

T. Kosciuškos g. 3

Paroda „Antanas Ingelevičius: kūrėjas ir miestas“

Paroda „Ką slepia sarkofagas: Senovės Egipto mumijų tyrimai“ Jolitos Vaitkutės instaliacija „Švelnus ginklas“, skirta parodai „kovotojOS XIX–XX“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

„Nuo titnago iki parako: ginklai amžiams bėgant“

iki 11 d. – paroda „Pirmųjų krikščionių pėdsakai pagoniškame Vilniuje“

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

Vilniaus kaligrafijos paroda-konkursas „Non exiguum“

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „XX a. pradžios tautinio atgimimo ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo istorija (1900–1918)“

Lukiškių kalėjimas

Lukiškių skg. 6

Paroda „kovotojOS XIX–XX“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

Vilijos Mačiulytės akvarelių paroda „Valdovų rūmų vizijos“

iki 18 d. – paroda „Sugrįžimas. Dingusios 1918–1940 m. Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys“

iki 16 d. – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kanclerio Alberto Goštauto (apie 1480–1539) maldynas

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Pro Rytų vartus: Orientas Lietuvos liturginėje tekstilėje XVI–XX amžiais“

MO muziejus

Pylimo g. 17

Paroda „Opartiniai atspindžiai“

Lietuvos meno pažinimo centras

„Tartle“

Užupio g. 40

Paroda „Vilnius amžinai. Dailės kūrinių ir vadovų po miestą dialogas“

Vilniaus muziejus

Vokiečių g. 6

Paroda „Apie patogumą ir grožį: pokyčiai vilniečių namuose 1870–1918 metais“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

Valentino Antanavičiaus paroda „Pasaulis suvalkiečio akimis“ (tapyba, asamb liažai, grafika, akvarelė) Rodiono Petroffo tapybos paroda „Grupinė paroda“

VDA galerija „Akademija“

Pilies g. 44

Algimanto Švėgždos vardo piešinių konkurso paroda „Pasaulio atradėjai“

VDA galerija „Artifex“

Gaono g. 1

Paroda „Ryšių revizija“

VDA parodų erdvė „Kreatoriumas / meno krosnys“

Maironio g. 6

Lenos Klyukinos paroda „Sapno elementas“

Adomo Galdiko muziejus

Arklių g. 20–1

Paroda „Žvelgiu į peizažą…“

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

Kęstučio Grigaliūno paroda „73 piešiniai, 73 objektai (tolydžios ir padalytos erdvės opozicija)“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

Mildos Drazdauskaitės paroda „Damos ir bobulės“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

Tarptautinė paroda „A Fluid State of Mind: Baltic Painting in the Expanded Field“ („Taki sąmonė: Baltijos tapyba išplėstame lauke“)

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

10-oji Lietuvos tekstilės meno bienalė „Ateities laboratorija“

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

Algio Griškevičiaus kūrybos paroda „Prieblandos zonoje“

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1 / 13

iki 16 d. – Jurgio Tarabildos kūrybos paroda „The Sun Entering the Room“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

iki 14 d. – Eleonoros Orlando (Palermas) paroda „Tapatybė“

(AV17) galerija

Totorių g. 5

Andrejaus Polukordo paroda „Ožys“
Bernardinų sode – Mindaugo Navako paroda „5 objektai“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

Lauros Guokės darbų paroda „Pasirinkimas I“

Jono Staselio fotografijų paroda „Kaukių balius“

Galerija „Kunstkamera“

Ligoninės g. 4

Sergejaus Gračiovo (1922–1993) gimimo šimtmečiui skirta kūrybos paroda „Labas, aš grįžau!“

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Paroda „Laisvas kinas: 1990–2020“

Paroda „Gražina ir drakonas“

Samuelio Bako muziejus

Naugarduko g. 10 / 2

Paroda „Erotika & ekspresija. Modernistai iš mecenatų kolekcijos“ (Lasario Segallo, Jankelio Adlerio, Cornelios Gurlitt, Marco Chagallo, Paulo Gangolfo darbai)

Rašytojų klubas

Sirvydo g. 6

Arvydo Kašausko tapybos paroda

Kompozitorių namai

A. Mickevičiaus g. 29

iki 11 d. – Auksės Miliukaitės ir Indrės Liškauskaitės paroda „Banguoja persipina persipina banguoja“

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51

Paroda „Jonas Jurašas. Būties kaina“

Paroda „Lygus auksui. Lito šimtmetį minint“ Paroda „Lietuvos paveldo vertybės UNESCO sąrašuose ir registruose“

Vieno eksponato paroda: Avromo Suckeverio poezijos rinktinė „Tsen lider / Dešimt eilėraščių“

Jolitos Vaitkutės instaliacija „Pabudę iš knygų“ iki 11 d. – „Jadvyga Lapinskaitė-Dirvianskienė (1910–1992). Nagingos rankos“

AP galerija

Polocko g. 10

Arvydo Pakalkos tapybos paroda „Praeities laiko beiėskant“

GODŌ galerija

Malūnų g. 6A–12

Mažų paveikslų paroda „Formatas’13“

LDS meno erdvė „Medūza“

Šv. Jono g. 11

nuo 9 d. – Augusto Serapino instaliacija „Prieangis“

Galerija „8 Akys ir ausys“

Algirdo g. 38

iki 17 d. – Akvilės Magicdust paroda „Beieškant asiūklio“

VRM kultūros, pramogų ir sporto rūmai
Žirmūnų g. 1 E

nuo 9 d. – grupinė paroda „Nejauka“

Bernardinų bažnyčia

Maironio g. 10

Palėpėje – Virgilijaus Usinavičiaus-Augulio analoginių fotografijų paroda „Rūko alchemija“

Galerija „apiece“

M.K. Čiurlionio g.

Mindaugo Reklaičio paroda „Morph“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Williamo Kentridge'o paroda „Tai, ko nepamename“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

V. Putvinskio g. 64

Simono Karczmaro (1903–1982) paroda „Simono Karczmaro štetlo šviesa“

Maironio lietuvių literatūros muziejus
Rotušės a. 13

Paroda „Julija Švabaitė-Gylienė: Tu niekur neišėjai…“, skirta rašytojos 100-čiui

Paroda „Mauša Levis ir Šimonas Bajeras. Tarpukario fotografų palikimas“

„Jonas Mekas. Tarp karo ir pasakos“

Paroda, skirta Daliao Grinkevičiūtės 95-to-sioms gimimo metinėms „Dalia Grinkevičiūtė (1927–1987). Kambariai / įveikti atstumai“ „Ievos Simonaitytės gyvenimo kambarys“

Lietuvos švietimo istorijos muziejus

Vytauto pr. 52

iki 13 d. – paroda Salvador Dali „Divine comedy“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

iki 18 d. – Mari Katayamos (Japonija) fotoparoda

Galerija „Tema“

Putvinskio g. 52

Justės Jonutytės paroda „Antras gyvenimas“

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano

Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Juozo Laivio paroda „Nieko naujo“

Lauko ekspozicija „Miesto sodas“

iki 11 d. – Horsto Skodlerrako (1920–2001) paroda „Didelis mažame“

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras

Didžioji Vandens g. 2

iki 11 d. – paroda „Šiuolaikinės grafikos erdvės“

iki 11 d. – Eglės Karpavičiūtės paroda „Repainted / Per-tapyta“

iki 11 d. – Kunigundos Dineikaitės ir Simono Kuliešio tapybos paroda „Upės ir jūros“

iki 11 d. – Vladimiro Mackevičiaus paroda „Warning / Įspėjimas“ iki 11 d. – „Šiuolaikinės grafikos erdvės“

Klaipėdos galerija

Bažnyčių g. 6

iki 17 d. – Miglės Križinauskaitės-Bernotienės paroda „Atminties ir laiko erozija“

Laikrodžių muziejus

Liepų g. 12

Paroda „Laikas Klaipėdos spalvomis“

Paroda „Laiko sentimentai“

Baroti galerija

Didžioji Vandens g. 2

VDA scenografijos katedros studentų paroda „Portalai“

ŠIAULIAI

„Laiptų“ galerija

Žemaitės g. 83

Adasos Skliutauskaitės piešinių ir Marijaus Jacovskio tapybos paroda

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

nuo 10 d. – Pernu, Jelgavos ir Šiaulių menininkų kūrybos paroda „Akt / Akts / Aktas“

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

Respublikos g. 3

Marijos Šileikaitės-Čičirkienės fotografijų paroda „Pažinimo ilgesys arba Kelias be pabaigos“

Fotografijos galerija

Vasario 16-osios g. 11

Michelos Petrocchi (Italija) fotografijų paroda „Istorijos apie žemę ir vandenį“

ALYTUS

Audiovizualiųjų menų centras

Kauno g. 9

Paroda „Misticizmo ugnis: Soutine ir litvakų dailė“

DRUSKININKAI

M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus

M.K. Čiurlionio g. 35

iki 18 d. – paroda „Mykolė. Fotogeniški peizažai“

V.K. Jonyno galerija

Turistų g. 9

Tapytojų plenero „Šlavantas 2022“ paroda

PALANGA

Palangos gintaro muziejus

Vytauto g. 17

nuo 9 d. – Neringos Poškutės darbų paroda „Prūsų mėlis“

Antano Mončio namai-muziejus

S. Daukanto g. 16

Mykolės Ganasauskaitės darbų paroda

„Apsemtas miškas“

Antano Mončio šimtmečiui skirta paroda

Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejus

Vytauto g. 23a

Paroda „Laikmečių pokalbis“

NIDA

VDA Nidos meno kolonija

E.A. Jonušo g. 3

Bibliografinės žinios		
GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS <i>Chemijos pamokos</i> : romanas / Bonnie Garmus ; iš anglų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5105-1 <i>Dalėlė mano širdies</i> : romanas / Mary Higgins Clark ir Alafair Burke ; iš anglų kalbos vertė Regina Šeškuvienė. – [Vilnius] : Alma littera, [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5059-7 <i>Deimantų ieškotojai</i> : romanas / Fiona McIntosh ; iš anglų kalbos vertė Irma Šlekytė. – [Vilnius] : Alma littera, [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5002-3 <i>Dora ir Minotaurus : mano gyvenimas su Pikasu</i> : romanas / Slavenka Drakulić ; iš kroatų kalbos vertė Kristina Tamulevičiūtė. – Vilnius : Briedis, 2022. – 205, [1] p.. – ISBN 978-9955-26-974-8 (įr.) <i>Egzodika = Exodica</i> : pasaulio lietuvių rašytojų antologija. – [Vilnius] : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019- . [D.] 2 / [sudarytoja Žydronė Kolevinskienė] ; [vertėjai Marius Burokas, Greta Štikelytė]. – 2022. – 123, [1] p. : portr.. – ISBN 978-609-425-329-4 <i>Eolas: kryžiaus kelias</i> : romanas / Petras Šatkus. – [Vilnius] : [P. Šatkus] : Jusida, 2022. – 1 pdf failas (426 p.). – ISBN 978-609-08-0010-2 <i>Erelis ir Angis</i> : istorinis trileris / Loren D. Estleman ; iš anglų kalbos vertė Rasa Drazdauskienė. – Vilnius : Briedis, 2022. – 320, [3] p.. – (Detektyvų serija, ISSN 2351-7360). – ISBN 978-9955-26-958-8 (įr.) <i>Gyvenimo kasdienybė (1930–1986)</i> : dienoraščiai / Vaclovas Balevičius (Nabažas). – Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2022. – 390, [1] p. : faks., geneal. schem., portr.. – Tiražas 75 egz.. – ISBN 978-609-481-129-6 (įr.) <i>Gražus pasauli, kurgi tu</i> : [romanas] / Sally Rooney ; iš anglų kalbos vertė Viktorija Uzėlaitė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5083-2 <i>Iš Stebeikių kaimo pakraštėlio</i> / Antanas Račis ; [sudarytoja Dalia Bukelienė]. – Vilnius : Trys žvaigždutės, 2022. – 83, [4] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 150 egz.. – ISBN 978-609-431-134-5 (įr.) <i>Kairo knygynas</i> / Nadia Wassef ; iš anglų kalbos vertė Ina Rosenaitė. – [Vilnius] : Alma littera, [2022]. – 1 epub failas : portr.. – ISBN 978-609-01-5088-7 <i>Leisiu žemėn rožių lietu... : [atsiminimai] / Aleksandra Čiurlienė.</i> – Vilnius [i.e. Kaunas] : A. Čiurlys, 2022. – 78, [2] p. : iliustr., faks., portr., žml.. – Tiražas 80 egz.. – ISBN 978-609-475-962-8 (įr.) <i>Mano vargingo gyvenimo, darbų ir siekių aprašymas</i> / Vaclovas Balevičius (Nabažas). – Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2022. – 314, [1] p. : iliustr., faks., geneal. schem., portr.. – Tiražas 75 egz.. – ISBN 978-609-481-128-9 (įr.) <i>Medžio atmintis</i> : [romanas] / Tina Vallès ; iš katalonų kalbos vertė Carmina Daban Sunyer ir Dovilė Kuzminskaitė. – [Vilnius] : Alma littera, [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5012-2 <i>Mirtis Amrume</i> : detektyvinis romanas / Anna Johanssen ; iš vokiečių kalbos vertė Dalia Kižlienė. – Vilnius : Briedis, 2022. – 285, [1] p.. – (Detektyvų serija, ISSN 2351-7360). – ISBN 978-9955-26-967-0 (įr.) <i>Paskutinė vasaros šventė</i> : romanas / Santa Montefiore ; iš anglų kalbos vertė Rima Rutkūnaitė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5107-5 <i>Raštai</i> / Kristijonas Donelaitis ; vyriausiasis redaktorius Mikas Vaicekauskas. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2015- . – ISBN 978-609-425-151-1 (įr.) <i>T. 4. Tarnybiniai raštai ir dokumentai</i> : dokumentiniai leidimai ir vertimai / sudarė, dokumentinius tekstus parengė, iš vokiečių kalbos vertė ir įvadą parašė Vaidas Šeferis ; [recenzantai Radka Heisslerová, Živilė Nedzinskaitė]. – 2022. – CXXIII, 323, [1] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-425-324-9 <i>Skambink tetoms</i> : [romanas] / Jesse Q. Sutanto ; iš anglų kalbos vertė Ieva Driukienė. – Vilnius : Briedis, 2022. – 286, [1] p. : portr.. – ISBN 978-9955-26-976-2 (įr.). – ISBN 978-9955-976-2 (klaidingas) <i>Stalinas. Mano vardas neapykanta</i> : romanas / Francas Baueris. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-495-9 <i>Tamsus kraujas</i> : seržanto Logano Makrėjaus tyrimas / Stuart MacBride ; iš anglų kalbos vertė Margarita Vilpišauskaitė. – Vilnius : Briedis, 2022. – 477, [1] p.. – (Detektyvų serija, ISSN 2351-7360). – ISBN 978-9955-26-962-5 (įr.) <i>Tėvas Gorijo</i> : romanas / Honoré de Balzac ; iš prancūzų kalbos vertė Vincas Bazilevičius ir Dominykas Urbas. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-480-5 <i>Traukinys į Samarkandą</i> : romanas / Guzel Jachina ; iš rusų kalbos vertė Zita Marienė ; skyrių iliustracijos Agniaus Tarabildos. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 1 epub failas : iliustr.. – ISBN 978-609-01-4892-1 <i>Trečiasis balsas</i> : romanas / Cilla ir Rolf Börjlind ; iš anglų kalbos vertė Vaida Jėčienė. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-510-9 <i>Už auksinių grotų : aš gimiau hareme</i> / Choga Regina Egbeme ; iš vokiečių kalbos vertė Angelė Barkauskienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5081-8 <i>Užrašai iš mirusiųjų namų</i> : / Fiodor Dostojevskij ; iš rusų kalbos vertė Dominykas Urbas. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-500-0 <i>Užžėlęs kelias</i> : romanas / Anne Enright ; iš anglų kalbos vertė Rima Rutkūnaitė. – [Vilnius] : Alma littera, [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5086-3 <i>Vilniaus apokalipsė</i> : romanas / Viktor Denisenko. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-479-9		
I. Parnarauskaitė, Vaidina A. Bialobžeskis, A. Kazanavičius, A. Pukelytė, J. Jankelaitytė, M. Berulis, A. Šimulynaitė, S. Storpirštis 15 d. 18.30 – S. Becketto „BELAUKIANT GODO“. Rež., scenogr. G. Varnas 18 d. 12 val. <i>Salėje 99</i> – VV. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. A. Vidžiūnas 18 d. 18.30 – W. Shakespeare'o „OTELAS“. Rež. O. Koršunovas Vilniaus mažasis teatras 9 d. 18.30 – PREMJERA! P. Pukytės „SCILĖ NORI BŪTI ŽMOGUMI“. Rež. G. Tuminaitė, scenogr. aut. A. Kavaliauskas, kost. dail. D. Katkus, S. Martinavičius, šviesų dail. M. Olšauskas. Vaidina E. Mikulionytė, E. Latėnaitė, A. Dapšys, V. Martinaitis, A. Šataitė, R. Jakučionytė, T. Kliukas ir kt. 10 d. 18.30 – W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖSE“. Rež. U. Baialievas 11 d. 12 val. – „BRANGUSIS ATRAKCIONŲ PARKO DĖDE!“ . Rež. O. Lapina 13 d. 18.30 – J. Tumo-Vaižganto „DĖDĖS IR DĖDIENĖS“. Rež. G. Tuminaitė 14 d. 18.30 – Žemaitės „MARTI“. Rež. G. Tuminaitė, dramaturgė P. Pukytė 15 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MISTRAS“. Rež. R. Tuminas 16 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas R. Tuminas, rež. A. Dapšys 17 d. 18.30 – S. Becketto „BELAUKIANT GODO“. Rež. R. Tuminas 18 d. 12 val. – „MAMA KATINAS“. Rež. E. Jaras Lietuvos rusų dramos teatras 11 d. 18.30 – P. Priazko „TREČIA PAMAINA“. Rež. A. Darela (Salė M8) 13, 14 d. 18, 20 val. <i>Literatūriniamė A. Puškino muziejuje Markučiuose</i> – A. Čechovo „DĖDĖ VANIA“. Rež. ir insc. aut. T. Montrimas 17, 18 d. 18.30 – PREMJERA! M. Ivaškevičiaus „DIEVŲ AUŠRA“. Rež. V. Gurfinkelis, scenogr. ir kost. dail. I. Jarutis. Vaidina J. Gladij, J. Bogdanovič, A. Metalnikova, K. Kisielovaitė, V. Martinaitis ir kt. 18 d. 11, 14 val. <i>Mažojoje salėje</i> – „MUSĖ“ (pagal R. Muchos poeziją). Rež. A. Sunklodaitė Vilniaus teatras „Lėlė“ Didžioji salė 16 d. 11 val., 17 d. 10, 12 val. – „APIE PA-SAULĮ“. Scenarijaus aut. ir rež. J. Jukonytė Mažoji salė 10 d. 12 val., 11 d. 14 val. – PREMJERA! MĮSLĖ(S). Scenarijaus aut., rež. ir dail. A. Bagočiūnaitė-Paukštienė, komp. V. Leistrumas, choreogr. S. Mikalauskaitė. Vaidina S. Mikalauskaitė, D. Sarapinas 16 d. 18 val. – „DORIANO GRĖJAUS PORTRETAS“ (O. Wilde'o romano motyvais). Rež. G. Radvilavičiūtė 17 d. 14 val. – „AUKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Scen. aut. ir rež. R. Driežis 18 d. 12 val. – „GĖLIŲ ISTORIJS“ (pagal A. Saksės knygą „Pasakos apie gėles“). Pjesės aut. ir rež. N. Indriūnaitė Palėpės salė 10 d. 14 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Rež. A. Mikutis 11 d. 12 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. A. Mikutis 18 d. 14 val. – „PELENĖ“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Pjesės aut. ir rež. N. Indriūnaitė „Menų spaustuvė“ 9–11 d. – šiuolaikinio cirko festivalis „Helium“ 13 d. 19 val. – „EMIGRANTAI“ . Rež. D. Gumauskas 15 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – K.M. Kulinič „SODRA, MON AMOUR“. Rež. G. Aleksa 16 d. 19 val. – „SKAMBUTIS TĖVUI“ (monospektaklis pagal F. Kafkos „Laišką tėvui“). Rež. G. Aleksa	17, 18 d. 18 val. <i>Juodojoje salėje</i> – festivalis „Jauna muzika“ KAUNAS Kauno kamerinis teatras <i>Festivalis „Išeities taškas 22“</i> 13 d. 12 val. – „JAUSMŲ SONIFIKACIJA“. Aut. ir prodius. J. Kecoriūtė 13 d. 18 val. – „ŠOKIS OBJEKTUI IR VAIKUI“. Idėjos aut. ir choreogr. G. Grinevičiūtė (MMLAB) 13 d. 20 val. – „CONCLAVE“. Rež. K.K. Košins, D. Kondraša („Dirty Deal Teatro“) 14, 15 d. 18.30 – eskizų konkursas 16 d. 18 val. – M. Ravenhillo „BASEINAS. BE VANDENS“. Rež. J. Kuprevičius (LMTA) 17 d. 18 val. – „BILDUNGIADA“ (LMTA) Kauno lėlių teatras 10 d. 12 val. – „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Aut. ir rež. O. Žiugžda 11 d. 12 val. – „KAUNO ŽVĖRIS“. Rež. A. Žiurauskas 17 d. 12 val. – „PELIUKO PASAKŲ DIRBTUVĖLĖ“. Aut. ir rež. G. Radvilavičiūtė KLAIPĖDA Klaipėdos valstybinis dramos teatras 9 d. 18.30 <i>Kamerinėje salėje</i> – M. Markovičiaus „LABAS RYTAS, PONE TRIUŠI“. Rež. M. Pažereckas 10 d. 17.30 <i>Kamerinėje salėje</i> – „MUSĖ“ (pagal to paties pavadinimo D. Čepauskaitės pjesę). Rež. M. Zubkova 10 d. 18.30 <i>Mažojoje salėje</i> – A. Strindbergo „TĖVAS“. Rež. M. Kimele 13 d. 10 val. <i>Kamerinėje salėje</i> – „ČIA TU? ČIA AŠ!“. Vaidina V. Kvedaravičiūtė, E. Šimelionė, D. Želvys 15 d. 18.30 <i>Mažojoje salėje</i> – J. Anouilh'o „EURIDIKĖ“. Rež. M. Pažereckas 17 d. 18.30 <i>Mažojoje salėje</i> – L. Norėno „DEMONAI“. Rež. D. Rabašauskas 17 d. 19.30 <i>Kamerinėje salėje</i> – P. Šuškindo „KONTRABOSAS“. Rež. V. Masalskis ŠIAULIAI Šiaulių dramos teatras 10 d. 18 val. – „PRARASTA KATARINOS BLUM GARBĖ“. Rež. A. Jankevičius 14–16 d. 20 val. – A. Špilevojaus „PAKELIUI“. Rež. A. Špilevojus (spektaklis-kelionė autobusu) 17 d. 18 val. – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilevojus PANEVĖŽYS Juozo Miltinio dramos teatras 9–11 d. 11 val. <i>Mažajame teatro kiemelyje</i> – audiovizualinė instaliacija „Labirintas“ (K. Šiaurusaitytė ir A. Gudas) 16 d. 18 val. – PREMJERA! „KŪNAI“. Choreografai, režisieriai M. Pinigis, A.C. Bibiano 17 d. 18 val. – „VOLPONĖ“ (pagal B. Jonson pjesę). Rež. A. Giniotis Koncertai Lietuvos nacionalinė filharmonija 9 d. 19 val. <i>Utenos Kristaus Žengimo į dangų bažnyčioje</i> – koncertas „Muzikiniai šachmatai“. Festivalio orkestras „Musica humana“ (meno vad. ir dir. R. Beinaris). Solistai J. Šležaitė-Paukštė (sopranas), R. Beinaris (obojus), R. Grakauskaitė (smuikas), I. Kuizinaitė (smuikas), N. Nekh (smuikas, Ukraina), R. Vytas (altas), L. Abromaitis (violončelė), R. Savickas (klarnetas), G. Kvilkys (klavesinas). Programoje K. Lowman, G. Bantock, G. Svilainio, G. Gershwino, W.A.Mozarto, T. Greaves, Á. Piazzollos, A. Coplando, M. Skoryko, G. Jautakaitės, L. Bernsteino kūriniai 16 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i>, – Filharmonijos ir Lietuvos	nacionalinio simfoninio orkestro 82-ojo koncertų sezono atidarymas. „Scenoje su LNSO – violončelininkas István Várdai“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas). Solistas I. Várdai (violončelė, Vengrija). Dir. M. Pitrėnas. Programoje E. Balsio, A. Mihály, R. Strausso, M. Ravelio kūriniai 18 d. 11 val. <i>Jašiūnų dvaro sodyboje</i> – edukacinis koncertas „Muzika smaližiams“ (pagal A. Czerwińskos-Rydel knygą „Muzika smaližiams“). Čiurlionio kvartetas. Programoje J. Haydno, W.A. Mozarto, M.K. Čiurlionio, J. Naujaliao, Á. Piazzollos kūriniai 18 d. 16 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Mažojoje salėje</i>, – kamerinės muzikos koncertas „Legenda apie Čiurlionį“. Kompaktinės plokštelės „Čiurlionis arfos stygomis“ pristatymas. J. Daunytė (arfa). Koncertą veda R. Zubovas. Programoje H. Renié, M.K. Čiurlionio, G. Fauré, C. Salzedo, M. Tournier kūriniai VILNIUS Šv. Kotrynos bažnyčia 8 d. 19 val. – Vilniaus miesto šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Barkauskas), Y. Cherniak (Izraelis, Persijos taras, sazas, hurdy gurdy, vokalas), J. Jasinskis (trombonas, šofaras), T. Daujotas (šofarai), V. Miškinytė (šofaras), L. Labutytė (kanklės), A. Jankus (birbynė), B. Kirzneris (smuikas), L. Baublytė (fleita, pikolo fleita), L. Šalna (obojus), H. Parulis (klarnetas, bosinis klarnetas), L. Grinkas (fagotas), L. Lapė (trimitas), A. Rekašius (perkusija), S. Gailius (perkusija). Programoje J. Jasinskio „Simfonija iš Šiaurės Jeruzalės“ Vilniaus rotušė 10 d. 19 val. – „Symbiosis“ : J. Ivanovaitė (smuikas) ir V. Bačius (kontrabosas) Festivalis „Banchetto musicale“ 9 d. 19 val. <i>Valdovų rūmuose</i> (transliacija internetu) – II tarptautinio Ž. Liauksmino klavesinininkų konkurso laureatų koncertas 11 d. 19 val. <i>Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (pranciškonų konventualų) bažnyčioje</i> – M. Szelestas (vargonai, Lenkija). J.A. Reinckeno (1643–1722) ir jo amžininkų kūriniai vargonams 14 d. 19 val. <i>Valdovų rūmuose</i> – ansamblis „Artefactum“ (Ispanija). Muzika Karaliui. Giesmės Švč. Mergelei Marijai 15 d. 20 val. <i>Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (pranciškonų konventualų) bažnyčioje</i> – T. Riccio (apie 1540–apie1601) giesmės (projekto vad. D. Bratschke, (Vokietija), ansamblis „Duodeco“ (vad. P. Vanžodis), grigališkojo choralo grupė „Schola Gregoriana Sancti Casimiri“ (vad. M. Perkowski, Lenkija), A. Szadejko (vargonai, Lenkija) „Organum“ koncertų salė 10, 16 d. 19 val. – Š. Nako koncertų ciklas „Trys seansai“ DRUSKININKAI M.K. Čiurlionio namai-muziejus 15 d. 17.30 – J. Daunytės koncertas, skirtas M.K. Čiurlionio 147-osioms gimimo metinėms. Programoje M.K. Čiurlionio, H. Renié, G. Fauré, C. Salzedo, M. Tournier kūriniai Vakarai VILNIUS Bažnytinio paveldo muziejus 13, 14 d. – Europos paveldo dienos „Tvarus paveldas“. Konferencija „Kultūros paveldo ir gamtos dermė: vienuolynų kiemai ir sodai“

Savaitės filmai	Kino repertuaras	
Ten, kur gieda vėžiai * Šešerių Kaja (Daisy Edgar-Jones), palikta šeimos, viena užauga atšiau-riose Šiaurės Karolinos pelkėse. Daugelį metų Barklio įlankos gyventojai į aštrialiežuvę Kają žiūrėjo kreivai. Tačiau mergina patraukia dviejų mies-telio jaunuolių dėmesį. Pasirodo, ji yra be galo jautri ir protinga mergina, kuriai trūksta kito žmogaus artumo ir prisilietimo. Tačiau kai vienas vai-kinų – Čeisas Endriusas (Harris Dickinson) – randamas negyvas, įtari-mai dėl žmogžudystės krenta ant merginos ir nedrąši Kaja tampa tyrimo taikiniu. Po truputį vis labiau aiškėja, kas iš tikrųjų įvyko. Pasirodo, pel-kėje slypi daugybė paslapčių. Filmas sukurtas pagal to paties pavadinimo rašytojos Delios Owens bestselerį, išleistą ir lietuvių kalba. („Where the Crawdads Sing“, rež. Olivia Newman, JAV, 2022) Kulkų ekspresas ** „Bullet Train“ – tai traukinys kulka, važiuojantis maršrutu Tokijas–Mo-rioka. Juo važiuoja ir Brado Pitto vaidinamas samdomas žudikas pravarde Boružėlė. Traukinyje jis atsidūrė ne šiaip sau – jo koordinatorė Marija (Sandra Bullock) įkalba paskutinei misijai, o po jos Boružėlė jau galės išeiti užtarnautos pensijos. Tačiau šiuo traukiniu važiuoja ne jis vienas: paaikiškėja, kad jame – dar penki samdomi žudikai, turintys įvykdyti savo užduotis. Nors jų objektas ne tas pats asmuo, misijos, regis, susijusios. Taigi kyla egzistencinis klausimas, kas iš traukinio išlips gyvas ir kas jų laukia galutinėje stotyje. Davido Leitcho filmas – tai veiksmo farsas su puikiais aktoriais ir solidžiai surežisuotomis kovų scenomis, tačiau dėl jų filmas, kuriame gausu ironiškų ir metatekstinių pasažų, netampa nie-kuo daugiau nei bespalviu reginiu. („Bullet Train“, rež. David Leitch, JAV, Japonija, 2022) Ne *** Savo naujausiame filme Jordanas Peele’as toliau originaliai perinter-pretuoja siaubo žanro kanoną. Santa Klaritos slėnyje gyvenantys brolis OJ (Daniel Kaluuya) ir sesuo Emeralda (Keke Palmer) valdo žirgų rančą, paveldėtą iš tėvo, žuvusio per nepaaiškinamą anomališką lietu. Darbas sunkus, tad brolis su seseria svarsto parduoti rančą, o kartu ir tėvo pali-kimą netoliese įsikūrusiam pramogų parkui. Tačiau rančioje pradeda vykti nepaaiškinami dalykai: girdisi keisti garsai, prasideda staigūs elektros sutrikimai ir paslaptingi oro reiškiniai. Situacija dar labiau paaštrėja, kai OJ ir Emeralda nusprendžia pagalbos kreiptis į ekspertus. Nuo šios aki-mirkos brolis su seseria peržengs ribą ir nebegalės grįžti atgal... („Nope“, rež. Jordan Peele, JAV, Japonija, Kanada, 2022) Įvykis **** Audrey Diwan filmas – garsios prancūzų rašytojos Annie Ernaux kny-gos ekranizacija. Jis nukels į 1963-ųjų Prancūziją, kur vis dar draudžiami abortai – už tai galima atsidurti ir kalėjime. Seksualinės edukacijos nėra, o apie „tuos dalykus“ kalbama pašnibždomis. Ana studijuoja prancūzų literatūrą Angulemo universitete. Puikios studentės laukia šviesi akade-minė ateitis. Tačiau vieną dieną Ana sužino, kad yra nėščia, ir suvokia, kad motinystė užkirs jai visus kelius. Rizikuodama studijomis, laisve ir net gyvenimu, ji pradės lenktynes su laiku. Filme Anos drama pirmiausia susijusi su nelegalaus aborto aplinkybėmis, vienišumo jausmu ir baime, kad kas nors sužinos apie jos ketinimus. Kartu Ana – tai tvirtos moters, kuri neleis kitiems už ją priimti sprendimų, portretas. Režisierė pripažįsta, kad jai labai rūpėjo ekrane parodyti fizinį herojės patirties aspektą. Ji rodo Aną intymiausiose ir dramatiškiausiose situacijose. Gal todėl taip prieš-taringai vertinama ir natūralistinė aborto scena, kurią pasibaigus filmui bus sunku pamiršti. („L’événement“, rež. Audrey Diwan, Prancūzija, 2021) Trys tūkstančiai metų troškimų ** Naratologijos profesorė Alitėja (Tilda Swinton) patenkinta ir savimi, ir savo gyvenimu. Ji atvyko į Stambule vykstančią konferenciją ir vie-name miesto antikvariatų nusipirko suvenyrą – buteliuką. Bandydama jį išvalyti viešbučio kambario kriauklėje, staiga išlaisvina raumeningą džiną (Idris Elba), o šis jai pasiūlo išpildyti tris norus ir tikisi mainais atgauti savo laisvę. Alitėja, puikiai žinanti, kad pasakose ir legendose tokie sandoriai paprastai nesibaigia gerai, mandagiai pasiūlymo atsisako, nes esą ji ir taip laiminga. O džinas pradeda pasakoti Alitėjai savo 3000 metų senumo meilės, nuotykių ir praradimų istoriją. Taip jis nori įrodyti, kad kiekvienas žmogus kažko trokšta ar ilgisi. Pokalbis iš tiesų priverčia moterį vis labiau permąstyti savo požiūrį, kol galiausiai ji priima viską pakeisiantį sprendimą. („Three Thousand Years of Longing“, rež. George Miller, Australija, JAV, 2022) ***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas	VILNIUS Forum Cinemas Vingis 9–15 d. – Trys tūkstančiai metų troškimų (Australija, JAV) – 11, 13.40, 16.20, 19, 21.40 Likimo sujungti (JAV) – 11.10, 13.30, 15.50, 18.20, 20.50 Prakeiktoji (JAV) – 12.30, 15.10, 17.50, 20.40 14 d. – Ko nežino vyrai (rež. R. Kuliūnas) – 19, 20.30; 15 d. – 18.30 11 d. – Pasiutusios letenos. Henko legenda (animac. f., JAV, Kinija, D. Britanija, Ka-nada) – 12.30 15 d. – filmas-koncertas „a-ha - True North“ – 19 val. 9, 10, 12–15 d. – Ten, kur gieda vėžiai (JAV) – 15, 18, 21 val.; 11 d. – 12 val. 9–15 d. – Pakalikai 2 (JAV) – 11.10, 13.20, 16.10, 21.10 Pakalikai 2 (3D, JAV) – 14, 18.40 9, 10, 12, 13 d. – After. Kai tapome laimingi (JAV) – 11.40, 14.30, 17.30, 20.30; 11 d. – 14.30, 17.30, 20.30; 14 d. – 11.40, 14.30, 17.30; 15 d. – 11.40, 14.30 9–15 d. – DC Superaugintinių lyga (JAV) – 11, 13.30, 16 val. 9–14 d. – Dainos lapei (rež. K. Vildžiūnas) – 15.30, 18.30; 15 d. – 15.30 9, 10, 12, 14, 15 d. – Kulkų ekspresas (JAV, Japonija) – 11.50, 21.05; 11 d. – 21.05; 13 d. – 11.50 9–15 d. – Asas Maverikas (Kinija, JAV) – 14.40, 18.20 9–12, 14 d. – Elvis (Australija, JAV) –17.40 9–15 d. – Guliveris grįžta (animac. f., Ukraina, Kipras) – 11.30 Ne (JAV, Japonija, Kanada) – 21.20 Kraujo kvietimas (JAV, Vengrija) – 21.30 <i>Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt</i> Skalvija 11 d. – Urvas (Italija, Prancūzija, Vokietija) – 18 val.; 18 d. – 14.15 12 d. – Tvano nebus (rež. M. Sargsyan) – 15 val. (<i>seansai senjorams</i>) 12 d. – Trys tūkstančiai metų troškimų (Australija, JAV) – 19.30; 13 d. – 21 val.; 18 d. – 16.05 14 d. – Dainos lapei (rež. K. Vildžiūnas) – 17 val. 11 d. – Vagiliautojai (Japonija) – 20 val.; 13 d. 17 val.; 17 d. – 14.30 13 d. – Bambi (dok. f., Prancūzija) – 19.20 <i>Vilniaus queer festivalis „Kreivės“</i> 9 d. – <i>Gravitacija. Trumpikės. Trumpametražių filmų konkursas</i>: „Plyšiai“, „Aš buvau Mak-sas“, „Dabarties šviesa“ ir „Techno, mama“ (Lietuva, Lenkija, Portugalija) – 17 val. 9 d. – Nelly ir Nadine (dok. f., Švedija, Bel-gija, Norvegija) – 19.15 9 d. – Marble Ass (Jugoslavija) – 21 val. 10 d. – Slenkstis (dok. f., Brazilija) – 16 val. 10 d. – <i>Šiapus uždangos. Lenkijos queer kino paveldas</i>. „Transseks“ ir „Nesusipratimas“ (Lenkija) – 18.30 11 d. – <i>Su meile, Ukraina. Trumpikės</i>. „Nuoš-liauža“, „Jūsų Mišėlė“ ir „Ryšys“ (Ukraina) – 14.30 11 d. – Tu man gražus kaip vasaros diena (Egiptas, Libanas, Vokietija) – 16.30 <i>Ankstyvojo kino festivalis „Pirmoji banga“</i> 15 d. – Cirko arenoje (Italijos karalystė, Da-nijos karalystė) – 18.20 15 d. – Prietarai (Veimaro Respublika) – 20 val. 16 d. – Cirkas (SSRS) – 17.10	„Ne“ 16 d. – Milijono verta puodyne (Japonijos imperija) – 19 val. 16 d. – Tas, kuris gauna antausius (JAV) – 21 val. 17 d. – Lapinas Reinekis (animac. f., Pran-cūzija) – 18.30 17 d. – Vandens burtininkė (Japonijos impe-rija) – 20.10 17 d. – Griaunant Starevičiaus mitus (Rusi-jos imperija) – 17 val. <i>Karlsono kinas</i> 10 d. – Šiuokšliai. Stebuklingos piramidės legenda (animac. f., Italija) – 11.45 11 d. – Languotas nindžė: misija Tailande (animac. f., Danija) – 12.45 17 d. – Pasiutusios letenos. Henko legenda (animac. f., JAV) – 12.30 Pasaka 9 d. – Elvis (Australija, JAV) – 20.45; 10 d. – 19.15; 11 d. – 20 val. 9 d. – Blogiausias žmogus pasaulyje (Danija, Norvegija, Švedija, Prancūzija) – 21 val.; 11 d. – 19.30; 14 d. – 20.15 9 d. – Ten, kur gieda vėžiai (JAV) – 20.30; 11 d. – 15 val.; 12 d. – 18 val.; 13 d. – 20.45; 14 d. – 18 val.; 15 d. – 18.15 9 d. – Superherojai (Italija) – 18.30; 10 d. – 17.30; 13 d. – 20.15 9, 10 d. – Kulkų ekspresas (JAV, Japonija) – 18 val.; 11 d. – 15.15; 12 d. – 20.45; 15 d. – 21 val. 9 d. – Trys tūkstančiai metų troškimų (Aus-tralija, JAV) – 18.15; 11 d. – 17.45; 13 d. – 20 val.; 14 d. – 20.30 10 d. – Dainos lapei (rež. K. Vildžiūnas) – 15.30; 11 d. – 20.45; 12 d. – 18.15; 14 d. – 20.45; 15 d. – 18.30 10 d. – Tas naujas pasaulis (Prancūzija) – 15.45; 12, 14 d. – 18.30 10 d. – Viskas iškart ir visur (JAV) – 20 val.; 12 d. – 20.15 10 d. – Ne (JAV, Japonija, Kanada) – 20.30; 11 d. 18 val.; 12 d. – 21 val. 11 d. – Pilgrimai (rež. L. Bareiša) – 17.30 13 d. – Pakalikai (JAV) – 18 val. 13 d. – Atostogos prancūziškai (Prancūzija) – 18.15 13 d. – Bilietas į rojų (JAV) – 18.30; 16 d. – 18.15 14 d. – XIX a. fotografo palikimas (dok. f., rež. M. Meškauskas) – 18.15 15 d. – Fantazijos tik suaugusiems (Prancū-zija) – 18.15 Paupio salė 9 d. – Ten, kur gieda vėžiai (JAV) – 18 val.; 10 d. – 20.30; 11 d. – 17, 19.45; 12 d. – 20.15; 13 d. – 21.15; 14, 15 d. – 20.45 9 d. – Dainos lapei (rež. K. Vildžiūnas) – 18.30; 13 d. – 19.45; 15 d. – 19.45 9 d. – Trys tūkstančiai metų troškimų (Aus-tralija, JAV) – 20.45; 10, 12 d. – 18 val. 9, 10 d. – Fantazijos tik suaugusiems (Pran-cūzija) – 21.15 10 d. – Šiuokšliai. Stebuklingos piramidės legenda (animac. f., Italija) – 14 val. 10 d. – Pakalikai (JAV) – 16 val.; 11 d. – 15 val. 10 d. – Kernagis (dok. f., rež. A. Lekavičius) – 14.30 10 d. – Urvas (Italija, Prancūzija, Vokie-tija) – 16.30 10 d. – Blogiausias žmogus pasaulyje (Da-nija, Norvegija, Švedija, Prancūzija) – 18.30 11 d. – Guliveris grįžta (animac. f., Ukraina, Kipras) – 13 val. 11 d. – Įsimylėję gyvenimą (Belgija) – 13.30 11 d. – Atostogos prancūziškai (Prancū-zija) – 15.30 11 d. – Tvano nebus (rež. M.Sargsyan) – 15.30 11 d. – XIX a. fotografo palikimas (dok. f., rež. M. Meškauskas) – 17.30 11 d. – Superherojai (Italija) – 19.15; 14 d. – 20 val. 13 d. – Arti (Belgija, Nyderlandai, Prancū-zija) – 18.30 13, 15 d. – Tas naujas pasaulis (Prancūzija) – 18 val. 14 d. – Pilgrimai (rež. L. Bareiša) – 18 val. 14, 15 d. – Bilietas į rojų (JAV) – 18.30 KAUNAS Forum Cinemas 9, 10 d. – Trys tūkstančiai metų troškimų (Australija, JAV) – 10.30, 13, 15.40, 18.30, 21, 23.10; 11–14 d. – 10.30, 13, 15.40, 18.30, 21 val.; 15 d. – 10.30, 13, 15.40, 17.30, 21 val. 9, 10 d. – Prakeiktoji (JAV) – 15.30, 18, 20.40, 23 val.; 11–15 d. – 15.30, 18, 20.40 9, 10 d. – Likimo sujungti (JAV) – 14.35, 16.55, 19.20, 21.40, 23.15; 11–15 d. – 14.35, 16.55, 19.20, 21.40 14 d. – Ko nežino vyrai (rež. R. Kuliūnas) – 18.30; 15 d. – 19 val. 11 d. – Pasiutusios letenos. Henko legenda (animac. f., JAV, Kinija, D. Britanija, Ka-nada) – 12.50 15 d. – filmas-koncertas „a-ha - True North“ – 18.30 9, 10 d. – Ten, kur gieda vėžiai (JAV) – 10.50, 12.30, 15.20, 18.20, 21.10, 22.50; 11 d. – 10.50, 15.20, 18.20, 21.10; 14, 15 d. – 10.50, 12.30, 15.20, 18, 21.10 9–14 d. – After. Kai tapome laimingi (JAV) – 12, 14.40, 17.30, 20.15; 15 d. – 12, 14.40, 20.15 9, 11–15 d. – Pakalikai 2 (JAV) – 10.10, 11, 16 val.; 10 d. – 10.10, 16 val. 9–14 d. – Pakalikai 2 (3D, JAV) – 13.30, 18.10; 15 d. – 13.30 9–15 d. – DC Superaugintinių lyga (JAV) – 10.20, 12.50, 15.30; Guliveris grįžta (animac. f., Ukraina, Kipras) – 10.15, 12.25 9–13 d. – Kulkų ekspresas (JAV, Japonija) – 18 val. 9–15 d. – Kraujo kvietimas (JAV, Vengrija) – 20.50 9–14 d. – Našlaitė: pirmoji auka (JAV, Ka-nada) – 20.30; 15 d. – 21.30 9–15 d. – Dragon Ball Super. Super Hero (Japonija) – 13.10 (originalo k. su angliškais subtitrais) <i>Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt</i>
Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė) Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė Fotografija – Agnė Narušytė Kinas – Ilona Vitkauskaitė Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė Muzika – Laimutė Ligeikaitė Stilius – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė Dizainas – Jokūbas Jacovskis Maketas – Vanda Čemerkaitė Finansininkė – Brigita Misiuvienė Direktorius – Linas Vildžiūnas	© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 850 egz. Spausdino UAB „AL Grupė“, Užpalių g. 83A, Utena Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas Lietuvos kultūros taryba LR kultūros ministerija Lietuvos kino centras SPAUDOS RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS LIETUVOS KULTŪROS TARYBA LIETUVOS KINO CENTRAS	9 771392 646008